

15.337

Beretning

om

Det norske arbeiderpartis virksomhed

fra mai 1904 til 31te december 1905.

Kristiania 1906. — Trykt i Arbeidernes aktietrykkeri.

Berlin

Bei der Arbeit

Verständnis

von der Arbeit

Verständnis

Beretning

om

Det norske arbeiderpartis

virksomhed

fra mai 1904 til 31te december 1905.

Kristiania 1906. — Trykt i Arbeidernes aktietrykkeri.

Centralfstyrets beretning.

Siden Arbeiderpartiets 18. landsmode, der afholdtes i Drammen 23.—26. mai 1904, har partiet gaat jevnt fremad og vundet i styrke saavel indad som udad i dagens politif.

I agitationsarbejdet er der udført saa meget arbejde, som midlerne har givet adgang til, og har virksomheden særlig været lagt i de amter, hvor amtspartier nemlig var dannet eller hvor man ansaa det for sandsynligt at saa saadanne istand.

Det viser sig da ogsaa i fuldt maalt, at socialismen vinder større og større tilslutning omkring i landdistrikterne og skaffer sig sikkert fodsætte ogsaa paa steder, hvor industriarbejdere ikke findes.

I agitationen har partiet jevnligt arbejdet sammen med Norsk arbejdsmandsforbund, idet man i fællesskab har planlagt ruterne og fordelt udgifterne ved flere agitationsrejser for H. Bernsten, der som mangeaarsigvet agitator har betingelserne for at virke for baade den faglige og politiske side af organisationen.

Et saadant samarbejde i agitationen vil, om det videre befulgtes og yderligere udvikles, sikkert ha praktiske og økonomiske fordele, hvorfor styret mener, at der bør søges truffet en ordning med de faglige organisationer derhen, at en eller om muligt to faste agitatorer kunde engageres og være i virksomhed aaret rundt. Herved vilde man bli sat istand til mere planmæssigt at forkynde organisationens principer omkring i vort vidtstrakte land, og at dette er en nødvendighed for bevægelsens videre velfærd, kan der ingen tvil være om.

Agitationsrejser 1904.

I Bratsbergs amt var H. Bernsten paa en kortere rejse i juni 1904 og holdt foredrag paa ruten Skien—Notodden. Der stiftedes i juli maaned Bratsberg amts arb. parti af de saa foreninger, som da i amtet var tilsluttet vort parti, og har det senere vist sig, at tilslutningen er meget.

I Nordlands amt holdt Jørg Berge og M. Runtvold endel foredrag i juli og august, da de i denne tid opholdt sig deroppe. Interessen for socialismen er stærk i dette amt, og foredragsholdere fra vort parti møder her en levende tilslutning, hvorfor der gjentagende er kommet anmodning derfra om agitationen i amtet, uden at dette kunde imødekommes, da man desværre ikke har haft midler til en saavidt kostbar rejse, som det her gjælder.

Det er imidlertid centralfstyrets haab, at der snarest maa kunne stiftes udvei til i nogen udstrækning at bearbejde dette store og folkerige amt for den socialistiske politif. —

Amtsparti for Nordland er ogsaa dannet og bestaar nu af 12 foreninger, men større organisationsmæssig fasthed synes saavel her som i Tromsø amt nødvendig, og dette faar man haabe tiden og agitationsarbejdet snart vil skabe.

I Hedemarkens amt holdt Magnus Riksén i august foredrag paa 8 forskellige steder, tildels i bygder, hvor det ikke før var talt om socialismen.

I Østerdalen var der god tilslutning

til foredragene, mens der i fladbyggerne, hvor man for ikke havde haft lignende besøg, selvfølgelig var mindre godt fremmøde.

I november 1904 dannedes ogsaa her amtsparti med tilslutning af vore partiforeninger paa Hamar, og har der senere været virket jævnt og godt, sliq at vort parti nu ogsaa har faat sikkert fodfæste i dette store bondeamt. Amtspartiet har nu 13 afdelinger.

I Stavanger amt, hvor amtsparti var dannet og tilsluttet partiet nytaar 1904, foretog Torgeir Braa i august og september maaned en vellykket agitationstur. Han holdt her mange udmerkede moder og interessen var stor. Han besøgte ogsaa Bergen og nærmeste omegn, hvor gode moder holdtes. Paa denne reise holdt han ialt 30 foredrag, der sikkert har gjort sin nytte i distrikterne.

I Nedens amt holdt Berntsen nogle foredrag i november maaned.

Der er i dette amt lidet eller intet af organisationer, men har der i den sidste tid ogsaa her vist sig tegn til, at forstaaelsen vaagner.

Der har ogsaa ved begyndelsen af indeværende aar stude op en usædvanlig stor organisation i Kragerø med enestaaende tilslutning, der, om den viser sig i besiddelse af den seige udholdenhed, som maa til, ogsaa vil faa betydning og indflydelse til fordel for arbeiderpartiets opgaver i det for af socialismen faa lidet besmittede Nedens, hvis grænser den ligger saa nær.

Agitationsreise 1905.

I mai maaned holdt Fr. Werenskjold et antal af 7 foredrag væsentlig i det indre Smalene.

Der er ogsaa her dannet amtsparti, der har udført et bra arbejde for bevægelsen i dette store arbeider- og fabriksdistrikt, hvis tusinder af arbejdere for en stor del har staat slove og forstaaelsesløse overfor organisationen.

Ved planmæssig og kraftig arbejde fra baade fagorganisationen og vort parti maa

der her i den nærmeste tid kunne trænges ind i den konservative borg.

I Hallingdal, Busters amt, var Braa paa en kortere tur i mai maaned og holdt her 8 foredrag om socialismen tilbids paa nye steder hoit der oppe i fjeldbyggerne.

Det er her jernbanearbejderne, der saa ofte i vort land forer socialistiske jaakorn med sig, som nu ogsaa har gjort sit indtog i Hallingdal, hvor de foruden at bygge den for afslidessiggende, afstengte dal et udmerket forbindelsesmiddel med det øvrige land, forhaabentlig ogsaa vil bygge grundmur til en liden socialistisk fæstning i dalen.

I Bratsberg holdt ogsaa Braa vækkelsesmoder i juni maaned og reiste da helt op til de øverste bygder i Telemarken, hvor han som sødt teledol fik anledning til paa morsmaalet at tolke de socialistiske grundsaandheder i disse trange bygder med en haardt arbejdende befolkning.

Han talte 16 gange paa ligeaa mange forskellige steder.

I Narvik holdtes i juni et arbejderstevne af nordmaend og svensker, hvortil der fremkom indtrængende anmodning om en taler fra partiet. A. Buen, Trondhjem, tog paa centralstyrets henvendelse afsted og holdt foredrag i Narvik og Bodo, hvor han stærkt fremholdt den socialdemokratiske politiks bærende principer og arbeidernes stilling under den da indtraadte unionskrise.

H. Berntsen var i juni og juli paa en længere tur og hjemsogte Opplandene og Søndre Trondhjems amt.

Paa denne reise, der foretoges for Arbeidsmandsforbundet og partiet i forening, holdt han ialt 48 foredrag.

Fra partiets side fremholdt han her, efter 7. junibeslutningen, bestemt de republikanske principer mod det da reiste ønske om nyt kongedømme i landet.

Efter anmodning fra en partiforening paa Bergensbanen, der ogsaa havde bevilget midler, var Berntsen i Hallingdal for fol-

keaffstemningen 13. november og talte for Norge som fristat.

Foruden disse agitationsreiser, hvortil udgifterne har været helt eller delvis udredet af partikassen, har der ogsaa i denne tid selvfølgerlig været drevet en stor agitationsvirksomhed med foredrag i Kristiania samt lordage og søndage paa steder ikke alt for fjernt fra byen.

Udgifterne til disse reiser udredes som regel af vedkommende forening; men er det forøvrigt ved enkelte partifjællers interessejerede arbejde og velvillige opofrelse i agitationens tjeneste uden godtgørelse, sammen med partiets og "Social-Demokraternes" funktionærer, at dette agitationsarbejde hidtil har kunnet drives i saapas stor udstrækning som her.

Der har saaledes paa denne maade ved sekretærens mellemkomst været afholdt i dette tidsrum 237 foredrag, hertil kommer da et antal af 167 holdt paa længere agitationsreiser, tilsammen altsaa over 400.

Siden forrige landsmode er der stiftet amtspartier i Bratsberg, Emaalenene og Hedemarfens amter. Søndre Bergenhus amtsparti har meldt sig ind i partiet og i Narvik har de derværende foreninger dannet Narvik arbeiderparti.

Direkte indmeldt i partiet forøvrigt er: Sporvognsreparatorernes forening, Kampens og Baalerengens arbeiderfamfund, Grüner- og Rodeloffens arbeiderfamfund, Kr.a kommunale sporvejsfunktionærers forening, Brodtkjorernes sociald. forening, Skorstensfeiernes forening, Polsemagernes forening, samtlige i Kristiania, samt Næsfunds arbeiderparti, Tonsberg socialdem. forening, Bardo arbeider- og fisterforening og Kristiansund socialdem. forening.

Partiet tæller nu 380 foreninger med et medlemsantal af ca. 16,500.

Udmeldte er Langbasgrænds læse- og diskussionsforening og Brodtkjorernes forening, Kr.a.

Grünerloffens socialdem. ungdomslag og Langoens arbeiderforening er opførte. Arendal socialdem. forening er ligeledes opført

da medlemmerne er gaaet ind i Arendal arbeiderfamfund.

De kommunale sporvejsfunktionærers forening i Kr.a er ogsaa ophørt, da sporveien gik over til privat drift.

Norsk arbeidsmandsforbund.

Som bekendt har dette forbund som helhed været indmeldt i partiet.

Efter hvert som imidlertid amtsorganisationer er dannet, har forbundets afdelinger ogsaa været med i disse og det samme har været tilfælde for byorganisationernes vedkommende.

Dette har da bevirket, at disse afdelinger har staaet som dobbeltmedlemmer af partiet.

Forholdet hermed har derfor været behandlet baade paa forbundets og partiets sidste landsmode og i henhold hertil har en afvikling fundet sted.

Denne har gaaet ud paa, at Arbeidsmandsforbundet ved indbetaling af kontingenten til partiet har trukket fra de foreninger, som gennem by- eller amtsorganisation har været indmeldt i partiet, samtidig har man anmodet alle forbundets afdelinger om ad denne vej at tilhøre arbeiderpartiet og Kristianiaafdelingerne har derfor indmeldt sig direkte.

Der er saaledes nu igjen kun et lidet antal foreninger, som gennem Arbeidsmandsforbundet er tilsluttet partiet.

Brochurer.

Denne gren af partiets agitation er siden forrige landsmode betydelig udvidet, og interessen for socialistisk læsning viser sig heldigvis at være i god veks.

Centralstyret har derfor, saa langt midlerne har tilladt det, bestræbt sig for at udgi nye norske brochurer og lidt efter hvert indstrænket indkjøb af danske.

Foruden en i anledning kommunevalget udgit valgbrochure er udkommet følgende:

"Klasskampen" af M. Puntervold, oplag 3000.

"Socialismen i livet" af Halvdan Koht, oplag 2000.

"Socialismens udvikling fra utopi til videnfab", oversat af B. Gaarder, oplag 2000.

"Samfundets barneføle" af D. G. Gjølsten, oplag 1000.

"Kontraktforbæjnet" af Chr. D. Knudsen, oplag 1000.

"Fagorganisationen" af D. Kringen, oplag 3000, nyt oplag 2000.

"Folketolen paa landet" af Torgeir Braa, oplag 500.

"Arbejdsløshedens problem" af D. Kringen, oplag 5000.

"Anarkismens moral", oversat, oplag 2000.

"Frit stolemateriel" ved D. G. Gjølsteen, oplag 1500.

"Hvad vil socialdemokraterne?", oplag 3000.

Sangbog for socialdemokratiet er udkommet i nyt oplag paa 5000.

Forøvrigt er der forhandlet en del danske skrifter, hvoraf dr. Gustav Bangs bog: "Den socialistiske fremtidsstat" er udmærket modtat.

Der haves nu paa lager et godt oplag, og er det forudsætningen lidt efter hvert at udkgi nye brochurer.

Kommunevalgene 1904.

Paa grundlag af det paa forrige landsmode vedtagne kommuneprogram optog partiet et saa virksomt agitationsarbejde for kommunevalgene som muligt, og resultatet var, at socialdemokratiske kandidater valgtes i en mængde nye kommuner paa forskjellige kanter af landet.

En udredning af kommuneprogrammet i brochureform betitlet: Hvad vil socialdemokraterne og hvorfor vi vil det, udarbejdet af Magnus Milsen og D. Tøstetud, tryktes i 30,000 eksemplarer og brugtes i agitationen rundt om i landet.

For at kunne levere en nøiagtig statistik over valgets udfald udsendte centralstyret et schema til udfildning angaaende

valget, men desværre er der mange partiforeninger, der har undladt at udfylde disse, og mange af de indkomne er mangelfulde.

Centralstyret vil derfor i denne forbindelse tillade sig at rette en indtrængende anmodning til samtlige partiforeninger om for fremtiden nøiagtig og punktlig at ta sig af den slags statistiske opgaver, da dette er en nødvendighed for noie at kjende partiets stilling og styrke.

Af de indkomne opgaver hidrættes:

	Valgte sociald.		Valgte sociald.
S. Trondhjems amt:		Akershus amt:	
Morø	7	Østre Aker	4
Aalen	6	Vestre Aker	10
Støren	6	Gidsvold	9
Klaa	2	Kraakstad	1
Melhus	3	Aker	4
Bubiken	3	Stedemo	3
Strinden	4	Nittedal	4
Kløbu	4	D. Bærum	7
Holiaalen	1	N. Bærum	3
		Frogn	1
N. Trondhjems amt:		Kesodden	4
Klingen	3	Nas	2
Bærdalen	2		
Ramsø	6	Bjergne:	
Smaalenenes amt:		Gjøvik	3
Gidsberg	1	Gamar	6
Tomter	3	Sarpsborg	11
		Borsgrund	3
Bufterud amt:		Mos	7
Øvre Eker	8	Bergen	16
Nedre Eker	4	Larvik	6
Røen	6	Kristiansand	7
Modum	10	Neslund	6
Rorderhov	7	Hammerfest	13
		Hønefoss	3
Hedemarkens amt:		Trondhjem	22
Bang	7	Fredrikstad	4
Nasnes	8	Kristiania	23
		Drammen	13
Forøvrigt:		Gaugejund	6
Heisteid	1	Stavanger	14
Fevnaer	9?	Sandefjord	2
Andena	2		

De her opførte udgjør tilsammen 330 valgte socialdemokrater, men selvfølgelig er

det en hel række andre kommuner, isæcielt i de nordlige amter, som ogsaa har valgt socialdemokrater, men som for nævnt, er meddelelser herom ikke fremkommet til partiets kontor, hvorfor intet med sikkerhed om disse steder kunde medtages.

Men antallet af valgte socialistiske kommunerepræsentanter vil efter dette bli betragtelig større.

1ste mai 1905.

I centralforsynings udsendte opraab til partiforeningerne hævdedes som demonstrationsdag foruden 8 timers arbejdsdag fastsat ved lov ogsaa kravet om retten til arbejde, samt, i overensstemmelse med beslutningen paa den internationale kongres i Amsterdam, fredssjag en.

Om dette sidste heber det:

Midt i frigens bulder og rustningernes galskab længter og haaber menneskeheden efter den dag, da vaabnene lægges ned og freden er blit til virkelighed. Men skal dette ske, og det maa ske, saa er det arbejderne ved sine internationale forbindelser, ved sine fælles interesser og ved sin solidariske optræden, som maa fremtvinge dette.

Derfor vil raabet overalt i verden den 1. mai lyde:

Fred, fred mellem folkene.

For bestemt at markere kravet om fred ved den da indtraadte unionskonflikt med Sverige udvekslet Kristiania og Stockholm talere den dag.

Redaktør A. C. Lindblad talte i Kristiania, og redaktør O. Kringen i Stockholm.

Demonstrationstoget i Kristiania fik derved overfor den politiske situation ved hr. Lindblads storlagne tale et høitideligt og alvorligt præg, som længe vil mindes af de nærværende.

Som et led i begivenhedernes historie hidsættes derfor under dette afsnit "So-

cial-Demokratens" referat af hr. Lindblads tale:

Norste brodre og partifæller! Jeg har i opdrag idag at frembære for eder tusener varme broderlige hilsener fra titusener og atter titusener svenske arbejdere paa den anden side af Skjolen, som ogsaa har samlet sig til fest paa denne arbejdernes internationale høitidsdag. Vigesom I idag har samlet eder her for at tilkjendegi eders misfornøielse med det nuværende samfund og dets arbejdsforhold og for at sætte krav, ligesaa samler ogsaa de svenske arbejdere sig i tusener og atter tusener, endstjont de mer end I søler savnet net af politisk frihed og medborgerret, til fælles kamp for fælles interesser og fælles maal. Naar de internationale kongresser stadfæstet den internationale demonstrationsdag, og naar man paa disse undersøgte, hvilken fare som var den største og mest truende for arbejderne, fandt man uden samlen og meningsforskjellighed, at militarismen var den største fare for kulturen, for arbejderbevægelsen og dens stræben frem til større politisk og økonomisk frihed. Derfor blev 1. mai ikke alene en demonstrationsdag for en forførtelse i arbejdslivet, men samtidig en protest mod militarismen, der jvækker og nedværdiger folket. Det kan ikke negtes, at militarismen har fort nationerne til randen af økonomisk ruin og skabt en fare for freden, der hver dag blir større og større. Og vi ser ogsaa idag, at hos os, paa begge sider af Skjolen, holder militarismen paa at udvikle sig som i andre lande og at ogsaa vi holder paa at ruinere os med rustninger. Den nuværende strid mellem Sverige og Norge har ledet til rustninger, som folket faar bære, men som de i længden ikke kan bære, istedet for at bringe midlerne til folkets bedste, til fremme af sociale reformer (bifald). Militarismen medfører saa store ofre og saa megen tidsspilde, at der ikke blir noget tilovers for at hvoine og losse folket, hjælpe det frem

ved sociale reformer og andre bestræbelser. I de sidste 15 aar har militarismen skabt en saadan fart i Sverige, at vi nu ser, vi ikke orker at bære det længer. — Vore rustninger gjælder vort forsvaret mod naboen mod øst. Det er ham man hos os sætter op som stræmmebillede. Og her i Norge angir man som grund for rustningerne faren fra Sverige. Men det tør jeg si, at fra Sveriges side næres idag absolut ingen planer til ufred mod Norge, saa I trænger ikke at gjøre noget for at forsvare eder mod Sverige. Men hvis, jeg sier hvis de chauvinistiske partier skulde kunne opdrive en saadan stemning, hvis de virkelig vilde lægge haanden paa jabelstjæftet, ja, da skulde hele det svenske folk, det store arbejdende folk, raabe som en mand og med en magt, som man skulde bli nødt til at respektere: Væk med hænderne! (stormende bifald). — Det er ikke saa længe siden, at der var repræsentanter for det norske socialdemokrati tilstede paa det svenske broderpartis kongres i Stockholm. De lærte da at kjende vor opfatning af unionsforholdet. De saa, at vi vedtog en udtalelse, der som princip var hævdet, at hvert land, hver nation maa ha fuld selvstændighed og selvbestemmelsesret i sine egne anliggender. Socialdemokratiet kan heller ikke andet end hævde, at ethvert folk skal saa leve i overensstemmelse med dets nationale krav og traditioner, og at folkevilljen i hvert land ene og alene skal være den bestemmende for landets politik. Det svenske socialdemokrati har i overensstemmelse hermed udtalt sit ord i den strid, som nu beklageligvis holder paa at tilspidse sig mer end nogensinde. Og samtidig har det udtalt, at det er villigt til at ta konsekvenserne af sin principielle udtalelse og med alle midler, som staar til dets raadighed at modsætte sig et saadant folkeforræderi som et voldeligt opgjør mellem landene. Naar derfor vi nu, da chauvinismens bolger gaar høiere end nogensinde før i de to lande, mødes her, Norge sen-

der en repræsentant til førstemaide demonstrationen i Sverige og Sverige sender en til Norge, saa er det en erkendelse af, at socialdemokratiet ikke kjender hindrende og splittende landegrænser mellem landene (bifald). Mens overklassen lægger alle mulige hindringer i veien for et fredeligt opgjør og for den frie udvikling mellem folkene, er det arbeidermasserne, som rejser sig til protest og sier, at her skal det i det mindste ikke være sverdet, som skal afgjøre, hvad der staar mellem os (sterkt bifald). I ved selv, hvilke uhyre ofre, der kræves af eder for at tilfredsstille de chauvinistiske rustningsplaner. Og hos os ser vi, at disse nu kræver mere end nogensinde. Fra 1903 til 1904 ogedes vort militærbudget med over 40 mill. kr. Nu er militærbudgettet oppe i 80 mill. kr. Og der er al udsigt til, at det vil bli yderligere forøget, hvis de faar raade, de som nu er ved magten. Mod dette er det, at de svenske arbejdere protesterer. Thi dette rustningsaffind udarmer folket og kvæler de bestræbelser, som gjøres for at høine folket i magt og velstand og ophævelse. Og jeg tror, at hvad dette betræffer, sies vi arbejdere ens, baade i Sverige og her ("ja"-raab blandt tilhørerne og meget bifald). Jeg tror ikke, at der truer hverken dette land eller det andet nogen anden fare for tiden end faren fra kapitalismen; og militarismen er en integrerende del af kapitalismen. Hvis man bare rustet for at ha et vern mod ydre fiender, kunde man forstaa det. Vi lever jo i tider, da de store stater søger at kvæle de små og umyndiggjøre dem. Men militarismen tar ikke sigte paa bare det, den er blit et forsvaret for kapitalismen og dens privilegier. I disse dage, da der gaar en forbitrelsens bolge over Sverige som aldrig før, fordi at man vil ta den sidste ret fra de tre fjerdedele af landets borgere, som nu staar uden medborgerret, nemlig retten til at forbedre sine kaar ved streik, da ser vi, at militæret indkaldes for at tjene til støtte for de reaktionære magter mod arbeiderne.

Dropperne sammenfalder nu i Stockholm for at værne om rigsdagens ret til at for-
fæste stemmeretten og negte arbeiderne ad-
gang til at streike. Dette er det eklatanteste
bevis for, at militarismen er den magt,
som kapitalisterne støtter sig til i sin fri-
hedsfiendtlige politik. Som sagt, der gaar
en forbitrelsens bølge over hele Sverige
mod den herskende klasse, der vil forstyrre
freden i Skandinavien og odelægge alle mu-
ligheder for arbeiderne til at gøre sig gjæl-
dende i samfundet. Vi ved, at for vor sag
jaar vi ingen anden støtte end den arbei-
derne selv yder hinanden, og fremfor alt
soler vi, at vi staar sammen med hverandre
paa begge sider grænsen i kampen mod disse
magter, der vil splitte os og odelægge os.
Den stillstand, som unionskonflikten har
fremtaldt i klassekampen i Norge, den vil
bli bare midlertidig. Senere vil den træde
stærkere frem end nogeninde, ligesom de
jævneste arbejdere ogsaa vil faa andre fiender
end de, som nu synes at være de værste.
Men i den store klassekamp, som da kom-
mer, skal arbeiderne i de to lande ogsaa
vide at finde hinanden ligesom idag. Par-
tijællet! Vort møde idag bærer et stort
fremtidskaat i sig. Vi, som erkjender en
hver nations ret til frit at udfolde sig i
overensstemmelse med sine euendommelig-
heder, vi hæveder ogsaa, at mulige tvistig-
heder mellem de forskellige folk, de skal
ikke afgjøres i ufred, men i fred. Dette
hævder vi, fordi vi er bejlelet af socialis-
mens verdensbefriende idé. Vi finder altid
noget i ethvert lands kultur, der er godt
og anvendeligt for os selv. Hvert land har
altid noget at gi det andet, noget at byde.
Og vi bør tilegne os alt det, som er godt i
hvert lands kultur, og benytte det i vort
store arbejde for at føre menneskene op og
videre frem! (Bifald). Derfor kan intet
parti sidestilles med vort parti, arbei-
dernes parti; thi det kæmper for et større
og stornere livssyn, for en høiere social
kultur. Heller ikke har noget andet parti
saa inderlig forpligtet sig til at værne om
hver nations ret, at hjælpe enhver nation

til at bevare sine goder, for at den kan gi
dem i arv til sine efterkommere. Naar
jeg idag hilser eder, norske arbejdere, fra
de svenske brodre og gir eder et indtryk for
den inderlige hengivenhed og solidaritet,
som virkelig findes paa den anden side, og
særlig blandt arbeiderne, saa ved jeg, at I
modtar denne hilsen med en ligesaa oprigtig
glæde, som den jeg soler ved at frembære den
(langvarigt begejstret bifald). Vi ved, at
saa længe kapitalismen regjerer og produk-
tionsmidlerne rics af et faatal, saa er mi-
litarismen en nødvendighed for oprethol-
delsen af denne tilstand. De herskende klas-
ser vil altid benytte sig af den for at be-
fæste sine privilegier og tilbende sig flere.
Men folket, de brede lag, som kæmper for
at gjenerhverve produktionsmidlerne til
folket, at gjenerhverve for arbeidet, hvad
der er blit fratat dette det har intet behov
for militarismen. Thi naar vi er naaet
derhen at tilbageføre til arbeidet, hvad ar-
beidets er, da vil der ikke bli anledning til
nogen krig. Og dette er netop vort maal,
deri ligger socialismens frigivende idé. Men
dermed er det ikke sagt, at ikke enhver na-
tion ikke skal faa føre sit eget selvstændige
liv, ligesom ethvert individ maa faa gøre
det. Men vi vil ha bort alt, som er til skade
for udviklingen, og det er netop militaris-
men. Og behøver ikke enhver krig at være
til udelukkende skade. Man haaber saaledes
paa, at udgangen af den russisk-japaniske
krig skal bevirke, at der sker noget, som blir
til gavn for de vesteuropæiske magter. Men
dette kan kun gjælde, naar krigen føres mel-
lem to saavidt forskellige nationaliteter som
her er tilfældet. Men det gjælder ikke for
to folk, der er saa nær beslegtet, har saa
stor kulturstat tilfælles som de skandinaviske.
Vi har mange sporsmaal indbyrdes at løse,
men de er ikke af den beskaffenhed, at de
maa medføre en krig (bifald). Naar vi sam-
les her idag for at gi hverandre den bar-
kede haand til et broderligt haandslag paa,
at vi vil staa sammen for at værne om
hvert lands selvstændighed, om freden og
kulturen, saa haaber jeg, at dere er med

at bejægle dette med et firefoldigt leve for denne store bevægelse, for denne kulturbærende, fredelige magt, som repræsenteres her af de røde faner, for den enighed som binder os ubrydeligt sammen, et firefoldigt leve for at Norges arbeidere skal kvæle den chauvinisme, som nu truer med at blaafe op en farlig strid, ligesaa for at de svenske arbeidere skal kvæle alle forjog, der gaar ud paa andet end paa fredelig maade at ordne det sporsmaal, som saa altfor længe har stængt for andre og vigtigere sager, det sociale reformarbejde; et leve for denne enighed mellem de norske og svenske arbeidere, for at den skal vise sig stærkt nok til at kvæle alle ufredstanke og værne om freden paa den skandinaviske halvø!

Hele forsamlingen istemte begejstret et firefoldigt leve og Lindblad steg ned af talerstolen under en applaus, som ikke syntes at skulle ta ende.

I Stockholm modtoges D. Aringens foredrag med stort bifald. I toget, der opgaves at tælle ca. 30.000 deltagere, bærer faner med indskrift "Leve arbejderne union!" og "Rettfærdighed mod Norge, fred med Norge!"

Der holdtes ogsaa tale over emnet fred med Norge, og vedtoges en resolution til fordel for Norges berettigede krav.

Overalt ved demonstrationerne her i landet var fredssagen i forgrunden og til slutningen til togene har alle steder været god.

Dagens talere paa efternævnte steder, hvor disse ved sekretærens mellemkomst blev foretoges, var:

I Kristiania foruden Lindblad, D. W. Bjørsten og dr. Alf. Griften.

Stavn i Hallingdal: Torgeir Braa.

Forsgrind: Einar Li.

Larvik: A. D. Hammer.

Trammen: A. Pedersen.

Villestrøm: M. Puntervold.

Fr. stad: Chr. H. Rindsen.

Sandefjord: Sven Mattsson.

Arendal: H. Berntsen.

Hamar: Sverre Iversen.

Tønsberg: Andr. Hansen.

Horten: Lyder Strøm.

Roros: D. Jensen.

Id: Fr. Berentsfold.

Bærum: Pastor Haugerud.

Kr. sand: Joh. Johnsen.

Gidsvold: Eilert Hansen.

Gjovik: D. Vian.

Moss: Andr. Bratvold.

Grorud: Rich. Hansen.

Modum: Gunstein Andersson.

Desuden søndag 30. april:

I Eien: Lyder Strøm og i Asnes,

Solør: D. Tokerud.

17de mai.

Centralstyret anbefalte begge foregaaende aar, at denne dag burde vies demonstrationstog for kvindestemmerettens gennemførelse.

Desuden fremhævedes bestemt i 1905, at ingen af partiets foreninger burde delta i noget fællestog sammen med de konservervative partier.

I flere byer arrangeredes udelukkende kvindetog med krav om stemmeret, men disse tog fik desværre ikke saa stor tilslutning, iagen fortjener, idet det endnu ikke er gaat op for vore kvinder nødvendigheden af, at de ogsaa selv med kraft og styrke slaar til lyd for sine krav.

De politiske begivenheder aaret 1905.

Det er en selvfølge, at de for vort land saa omfalsatrende begivenheder, som dette aar bragte, ogsaa har lagt stærkt beslag paa vort partis arbejde og deltagelse.

Da det var en kjendsgjerning i begyndelsen af februar maaned, at de med Sverrige paagaade forhandlinger angaaende ordningen af konsulatsagen havde uigenkaldelig strandet paa grund af de berømte Røstomske 6 lydriepunkter, saa havde dette tilfølgende, at det paa forskjellige omraader officielle samkvem med det svenske folk ogsaa blev afbrudt. Sorgen og har-

men var da her i landet saa stor, at ikke engang vore sportsmand mødte til Stockholms store idrætsstevne, da ogsaa stemningen i Sverige var af den beskaffenhed, at jembøret antoges ikke at bli frugtbart.

Under disse forhold var det, at vort parti havde modtaget indbydelse fra Sveriges socialdemokratiske arbeiderparti om at la sig repræsentere paa deres kongres, der aabnedes i Stockholm 17de februar, og hvor ogsaa unionsfagen skulde op til behandling.

Til at repræsentere vort parti ved denne anledning opnævnte centralstyret sekretæren, Magnus Nilssen og stortingsmand dr. Alfred Griksen; fra Trondhjems arbeiderparti mødte redaktør A. Buen, samt som „Social-Demokraten“s korrespondent Jacob Bidnes.

Ved denne anledning, hvor der var fremmødte repræsentanter fra partiojdelinger fra de forskjelligste egne af Sverige, fik vore norske udsendinge udmærket anledning til at forklare Norges daværende stilling og krav.

De unionelle fager fik en bred og stor plads i mødets forhandlinger, og debatten viste, at vore svenske partifæller med ægte socialistisk opfatning forlod og anerkjendte fuldt ud Norges sag.

Som resultat af forhandlingerne vedtoges en resolution, der tydelig markerer de svenske socialdemokraters solidaritet med retfærdighedens og fredens sag, ogsaa naar det gjaldt et saa udpræget nationalt spørgsmaal som dette. Heri fastsloges det standpunkt og den stilling, vore svenske partifæller under de senere skarpe itridigheder saa modig og kraftig la for dagen.

Vi hid sætter her resolutionen i originalsproget:

Då unionsfrågan i båda länderna tagit en sådan vändning att den behärskar båda folkens almäna politik och därigenom undantränger det sociala reformarbete, som närmast öfverallt utgör målet för arbetareklassens sträfvan-

den och då den alltjämt visar sig ge ny näring åt nationalistiska och chauvinistiska strömningar i båda länderna, så finner kongressen, som härför arbetarklassens solidaritet utan hänsyn till landgränser, den nuvarande situation kräfvat det uttalande:

att det svenska socialdemokratiska arbetarepartiet, i öfverensstämmelse med hela vår internationella grundåskådning om alla folks själfstyrelserett, *obetingat erkänner det norska folkets rätt att frött och utan inblandning bestämma öfver sina egna angelägenheter.*

Kongressen önskar det goda samförståndet bevaradt mellan Sveriges och Norges folk till ökad trygghet för fred och framåtskridande på den skandinaviska halfön. För den skull uttalar kongressen sitt bestämda ogillande af den politik, som bedrifvits från den Boströmska regjeringens sida, och hvilken, därest den vidhålles, måste föra till en fullständig unionel upplösning, under bitter och skiljande stämning.

Kongressen förklarar det svenska arbetarepartiet redo att taga för sin del konsekvenserna af sitt principiella erkännande af de båda folkens själfbestämningsrätt. Och skulle trots den bestämdaste och enhetligaste folkmening storsvenska eller dynastiska intressen söka drifva det till en våldsam lösning af de unionella tvistefrågorna, så förklara vi oss beredda att, samman med vårt norska broderparti, med hvarje till buds stående medel förhindra dylikt folkförräderi, från hvilket håll det än må framkomma och med hvilka förevändningar det än må bemantlas.

Denne resolution vedtoges enstemmig, med undtagelse för et enkelt punkts vedkommande, der vedtoges med 10 st.

Stort bifald fulgte paa voteringen af de ca. 200 repræsentanter fra Sveriges arbejdende folk.

Hermed var forstaaelsen og solidariteten befestet og socialdemokratiets broderskabsbaand knyttet saa stærkt og fast, at det vil blive som lyjende eksempel i vor videre kamp mod uret og overgreb paa alle hold.

Magnus Nilssen fik ogsaa under sit nærvær paa kongressen indbydelse til at holde foredrag om unionsagen i Uppsala. Mødet var her godt besøgt af studenter og arbejdere, der ogsaa vedtog en udtalelse i tilslutning til Norges krav og mod Sveriges indblanding.

I det arbejde, som derefter paagik for at samle det norske folk om et enstemmig, klart og maalbevidst standpunkt, havde socialdemokratiet sin store andel.

Som medlem af den af stortinget nedsatte specialkomite har vor partifælle dr. Alfred Griffen paa første haand været med i de foranstaltninger, der skulde bringe landet sin fulde frihed og selvstændighed.

Enstemmig vedtog odelsting og lagting konsulatloven, der imidlertid nægtes sanktion af kongen — mod regeringens protest — den 27de mai.

Hermed havde begivenhederne udviklet sig derhen, at stortinget maatte handle uden andre hensyn end til Norges ære og fulde selvstændighed.

7de juni vedtog derpaa stortinget enstemmig opløsning af unionen med Sverige, den konstitutionelle kongemagt erklæret traadt ud af virksomhed, og statsraadet indsattes til at udføre regjeringen.

Men videre vedtoges ogsaa en anmodning til kong Oscar om hans medvirkning til, at en prins af hans hus kunde modtage valg som Norges konge.

Dette stemte de socialdemokratiske tingmænd imod.

Med denne beslutning ophørte enigheden, og kampen begyndte nu vieblikkelig fra vort partis side mod et nyt kongedømme i landet og for en norsk republik.

Allerede om aftenen den 7de juni afholdtes under centralstyrets medvirken et massesemøde i Mr. a arbeiderfamund, hvis

store sal var fyldt til trængsel, og her vedtoges følgende:

„Borgere i Kristiania samlet til offentlig møde 7de juni udtaler sin varme tak for stortingets beslutning om unionens opløsning, men finder dog samtidig at maatte tage bestemt afstand fra beslutningen om kongedømmets fortsatte bestaaen, da afgjørelsen af Norges fremtidige statsform tilkommer det juveræne norske folk.

Vi takker derfor de fem stingsmænd, som stemte mod denne del af stortingets beslutning, og udtaler den overbevisning, at den største del af det norske folk nu ønsker en demokratisk republik.“

Umiddelbart efter udsendte centralstyret cirkulære til afdelingerne, hvori fremholdtes, at massesemoder burde afholdes, og kravet maatte være, at kongedømmets dage skal være tilende i Norge.

Talrige møder holdtes saa fremover omkring i landet, og stærkere og stærkere blev der kravet, at folket i alle fald maatte saa afgjøre den fremtidige statsform.

Imidlertid stilte Sverige krav om, at det norske folk ved afstemning skulde afgjøre spørgsmaalet om unionens opløsning, og ved stortingets beslutning af 28de juli bestemtes, at folkeafstemning skulde foregaa 13de august, om de stemmeberettigede var enige i den foreskudne opløsning eller ikke.

I det arbejde, som paa denne korte tid maatte udføres, for at vælgerne i størst mulig antal skulde møde frem og give unionsopløsningen sin tilslutning, stod alle politiske partier samlet, og vort parti la sig kraftig i sælen, for at resultatet maatte bli udmærket.

Der forjogtes fra konservativt hold til en begyndelse at lægge den fortolkning ind i afstemningstemaet, at i godkjendelsen af unionsopløsningen skulde ogsaa ligge tilslutning til stortingets anmodning om at saa en prins til konge i landet.

Mod denne opfatning tog vore parti-

jæller bestemt tilorde ved jagens behandling i Stortinget, og i det fællesopraab fra de politiske organisationer, som udtædtes for afstemningen, sit derfor vort partis formand drevet igjennem den udtrykkelige bestemmelse, at afstemningen ikke gjaldt statsformen.

Paa dette grundlag tog Arbeiderpartiet fat, og enige og samlet gif det norske vælgerfolk til urnerne den 13de august 1905.

Resultatet var **368,208 ja**, 184 nei.

Efter beslutning i Norges Storting og Sveriges rigsdag nedjattes derefter en komite med 4 repræsentanter fra hvert land, der havde i opdrag at forhandle om unionsopløsningen og de i forbindelse med denne staaende foristjellige forhold.

Disse forhandlinger foregik i Karlstad i tiden fra 31te august til 23de september, og resultatet offentliggjordes 25de september saaledende:

Overenskomsten.

Vi undertegnede, der er opnævnte til som delegerede fra norsk og svensk side at føre forhandlinger om visse forhold, der itaar i forbindelse med opløsning af unionen, er efter forhandlinger i Karlstad, hvilke tog sin begyndelse den 31. august sidstleden og idag afsluttedes, blit enige om følgende forslag til overenskomster mellem de to riger, nemlig:

Overenskomst angaaende
tvistemaalets afgjorelse ved
voldgift.

Artikel 1.

Rigerne forpligter sig til at henstøde til afgjorelse af den ved overenskomst af 29. juli 1899 oprettede faste voldgiftsdomstol i Haag de tvistemaal, som maatte opstaa mellem dem, og som ikke har kunnet løses ved direkte diplomatisk forhandling, under forudsætning af, at de ikke berører noget af rigerne's uafhængighed, integritet eller vitale interesser.

Artikel 2.

I tilfælde af uenighed om, hvorvidt et opstaaet tvistemaal berører noget af landenes vitale interesser og af den grund er at henføre til de tvistemaal, som efter foregaaende artikel er undtagne fra obligatorisk voldgift, skal denne uenighed undergives den i samme artikel omhandlede voldgiftsdomstol.

Artikel 3.

Denne overenskomst kommer til anvendelse ogsaa i det tilfælde, at et opstaaet tvistemaal har sin grund i faktisk forhold, som ligger forud for overenskomstens afslutning, men har ikke henjyn til tvistemaal vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af overenskomster, som indeholder særskilt voldgiftsklausul, altsaa ikke tvistemaal angaaende fortolkningen eller anvendelsen af overenskomster, som sluttes i forbindelse med opløsning af unionen mellem rigerne.

Artikel 4.

Naar voldgift skal anvendes, skal rigerne, medmindre anden aftale træffes, rette sig efter de bestemmelser, som er git i overenskomsten af 29. juli 1899, i alt, som angaar valget af voldgiftsdommere og regler for voldgiftsrettergangen, dog med de undtagelser, som følger af efterstaaende forskrifter.

Artikel 5.

Tugen af voldgiftsdommerne maa være underlagt i noget af rigerne eller være bosat indenfor noget af rigerne's omraade, ei heller være interesseret i de spørgsmål, som er gjenstand for voldgiften.

Artikel 6.

Den særskilte, som er omhandlet i artikel 31 i overenskomsten af 29. juli 1899, skal iafstætte en list, inden hvis udløb fremsstillinger og dokumenter angaaende tvistemaalets gjenstand skal være udvekslet mellem parterne. Denne udveksling skal

under enhver omstændighed være tilendebragt, inden voldgiftsretten møder begynder.

Denne bestemmelse gjør ingen forandring i de regler, som i overenskomsten i Haag af 29. juli 1899 er givet for voldgiftsrettergangens andet afsnit (artikel 39), navnlig ikke i bestemmelserne i artiklerne 43—49.

Artikel 7.

Voldgiftstjendelsen skal, hvor dertil er anledning, indeholde en angivelse af den tid, inden hvilken den skal eiterkommes.

Artikel 8.

Denne overenskomst gælder i 10 — ti — aar, regnet fra dagen for undertegningen, og fornyes for et lignende tidsrum, hvis den ikke fra nogen af siderne opsiges mindst 2 — to — aar for tiarsperiodens udløb.

Overenskomst angaaende
neutral zone, befæstningers
nedlæggeelse m. m.

Artikel 1.

Til betryggelse af et fredeligt forhold mellem de to riger indstilles paa begge sider af grænsen mellem dem et omraade — „neutral zone“ —, som skal nyde fordelene af en stedsevarende neutralitet. Denne zone begrænses saaledes:

a. paa norsk side af en grænselinie, som gaar i ret linje over Kirkeoens tange-rende Singleøens nordvestspids til Inge-dals kirke, videre i rette linjer over Rokke kirke, odden paa nordsiden af Fredrikshalds-vasdragets udløb i Femisjøen, udløbet af bækken forbi gaarden i Rod i Femisjøens nordøstlige hjørne, østenden af Klossatjern, østenden af Grefslivand (nord for Her-lands kirke), odden i Øgderensjøen sydvest for Kraaktorp, sammenløbet af Mjermen og Gaasefjorden, Eidsdammen, sydvestre ende af Dyrerndtjern (i nordenden af Vier-mojen), Urstog kirke, søndre ende af Holm-

tjern), Digerisjøens søndre hjørne, nord-enden af Stasensjøen, østre ende af nordre Fløgenfjø, til det punkt, hvor Ulvaen skærer den 61. breddegrad; —

b. paa svensk side af en grænselinie, som gaar i rette linjer fra Nordkøsters nordre odde over den søndre odde af nordre Långö, sjøen Färingens nordøstre ende, Purisjøens nordøstre ende, Rønne elvs udløb i søndre Bullaren, søndre Kornsjøens syd-østre ende, søndre ende af Stora-Ö, Ögne-sjøens vestre ende, Vysedstjerns søndre ende, Evalisjøens søndre ende, Näsvisjøens søndre ende, Vinsjøens søndre ende, sjøen Rymmens nordvestre ende, Grunnisjøens nordvestre ende, Kläggen nordvestre ende, Mangens nordre ende, Bredisjøens vestre ende til det punkt, hvor Klarölvens høire bred skærer den 61. breddegrad.

I zonen indbefattes de øer, holmer og skær, men ikke de dele af selve havet med dets bugter, som falder indenfor zonen's grænselinjer.

Den neutrale zone skal være fuldkom-men fredlyst. Den maa derfor ikke af noget af rigerne benyttes til frigsoperationer eller til støtte eller udgangspunkt for saadanne, ligesom der heller ikke indenfor zonen maa stationeres (undtagelse: artikel 6) eller samles nogen bevæbnet mi-litær styrke, udenfor hvad der maatte være nødvendigt til opretholdelse af den offentlige orden eller til bistand ved ulykkestil-fælde. Hvis der i noget af rigerne er eller blir anlagt jernbane, som gennemskærer nogen del af rigets zoneomraade, hoved-sagelig i dets længderetning, skal disse bestemmelser ikke være til hinder for, at saadan bane benyttes til militær gennem-gangstransport. Bestemmelserne skal heller ikke være til hinder for, at de inden et riges zoneomraade boende, til frigsmagten hørende personer samles der, for uden op-hold at føres udenfor zonen.

Befæstninger, krigshavne samt for hær eller flåde bestemte forraa maa ikke bi-beholdes eller nye saadanne anlægges indenfor den neutrale zone.

Foranstaaende bestemmelser kommer dog ikke til anvendelse i det tilfælde, at rigerne bistaar hinanden under en krig mod en fælles fiende; de skal heller ikke, hvis et af rigerne indvikles i krig med en tredie magt, være forbindende for dette rige med hensyn paa den del af zonen, som falder indenfor dets omraade, eller for det andet rige med hensyn paa dets zoneomraade, forsaavidt det gjælder hævdelse af rigets neutralitet.

Artikel 2.

Som følge af foranstaaende bestemmelser blir de befæstninger, som nu findes indenfor den ovenfor fastsatte neutrale zone, at nedlægge, nemlig: de norske befæstningsgrupper Fredriksten med Gylbenlove, Overbjerget, Veden og Hjemkollen, Ørje med Krokfjeld samt Urskog (Dingsrud).

Artikel 3.

De i artikel 2 omhandlede befæstninger skal gøres uanvendelige som saadanne; de gamle fæstningsværker ved Fredriksten samt ved jorterne Gylbenlove og Overbjerget skal dog bibeholdes, men maa ikke vedligeholdes i forstærket tilstand.

Vedkommende de i den senere tid tilkomne anordninger ved sidstnævnte 3 befæstninger samt vedkommende de foranstaltninger, som skal iværksættes ved de øvrige befæstninger, indtages nærmere bestemmelser i en separataftale, der skal ha samme gyldighed som denne overenskomst.

Artikel 4.

De i artikel 3 omhandlede foranstaltninger skal være fuldførte senest 8 maa-neder efter nærværende overenskomsts ikrafttræden.

Artikel 5.

Kontrollen med, at de i artikel 3 omhandlede foranstaltninger er blevet tilfredsstillende iværksatte, blir at udføre ved en kommission, bestaaende af 3 officerer af udenlandsk (hverken norsk eller svensk) nationalitet, af hvilke hvert rige vælger én,

medens den tredie udværes af de to saaledes valgte eller, om ikke disse maatte bli enige, af det schweiziske forbundsraads præsident.

De nærmere bestemmelser angaaende denne kontrol indtages i ovennævnte separataftale.

Artikel 6.

Fredriksten skal vedblivende kunne være standkvarter for vedkommende distriktskommando og garnisonssted for underbefælskolen for de under nævnte distriktskommando sorterende afdelinger, alt i væsentlig samme omfang, som for anlægget af de nye befæstninger.

Artikel 7.

Kongsvinger befæstningsgruppe maa ikke udvides hverken med hensyn til anlæg, bebyggelse eller besætning, hvilken sidste hidtil ikke har oversteg 300 mand. Til besætning henregnes ikke de til aarlige øvelser indkaldte mandfæb.

Som følge af foranstaaende bestemmelse maa nye befæstninger ikke anlægges inden en afstand af 10 — ti — km. fra Kongsvingers gamle fæstning.

Artikel 8.

Twitemaal angaaende forstaaelsen eller anvendelsen af denne overenskomst, skal, hvis de ikke har kunnet løses ved direkte diplomatisk forhandling, med den af artikel 5 følgende indtagelse, afgøres af en voldgiftsret, bestaaende af 3 medlemmer. Af voldgiftsrettens medlemmer opævner hvert af rigerne et, mens det tredie medlem udværes af de saaledes valgte, eller, om disse ikke enes om valget, af det schweiziske forbundsraads præsident eller subsidiært paa den maade, som bestemmes i de to sidste led af artikel 32 i Haagerkonventionen af 29. juli 1899.

Engen af voldgiftsdommerne maa være undersaat i noget af rigerne eller være bosat indenfor noget af rigerens omraade, ei heller være interesseret i de spørsmaal, som er gjenstand for voldgiften.

I mangel af anden aftale mellem rigerne bestemmer voldgiftsretten stedet for sin sammentræden og rettens forhandlingsmaade.

Artikel 9.

Denne overenskomst træder straks ikraft. Den kan ikke ensidig opsiges.

Overenskomst angaaende flytlappernes ret til renbeite m. m.

Artikel 1.

Begge riger forpligter sig af humanitære hensyn til vedblivende at taale, at hvert riges flytlapper i den udstrækning, som fra gammel tid af har fundet sted, nyder de rettigheder i det andet land, som omhandles i 1. kodiciel til grænsetraktaten af 7—18. oktober 1751, hvilken kodiciel ikke noget af rigerne vil gjøre krav paa ensidig at opfige.

Artikel 2.

Den nu i begge riger istedetfor ovennævnte kodiciel gjældende lov af 1883 angaaende flytlapper, hvilken lov senest er gjort gjældende til udgangen af aaret 1907, skal forbli i kraft yderligere i 10 aar eller til udgangen af aaret 1917, idet dog ved lovens anvendelse i nævnte tidsrum følgende fastslaaes:

1. Den ret, som tilkommer hvert riges lapper til uden vedkommende grundeiers eller brugers samtykke i visse i loven nævnte maaneder at opholde sig med sine ren i det andet rige, skal alene gjælde Tromsø og Nordlands amter i Norge og Norrbottens og Västerbottens län i Sverige;

2. Lapperne maa ved flytning fra det ene til det andet rige ikke føre med sig ren, som tilhører fastboende eller aktieselskaber;

3. Svenske lapper maa ikke uden vedkommende grundeiers eller brugers samtykke slutte med sine ren til Norge før den 15. juni, medmindre usædvanligt veirforhold nødvendiggjør tidligere flytning. Sverige har dog ret til paa egen befostring

at henstyre til afgjørelse af en voldgiftsret, sammenfat som nedenfor i artikel 4 nævnt, spørgsmaalet, om og i hvilken udstrækning der maatte være nødvendigt for svenske lapper, selv om ikke usædvanlige veirforhold foreligger, at foreta flytningen til Norge før den 15. juni, i hvilket tilfælde voldgiftsrettens afgjørelse blir at ta til følge. Flytning maa dog i intet tilfælde ske før 1. mai.

Artikel 3.

I betimelig tid inden udgangen af aaret 1917 skal forhandlinger optages mellem begge riger om revision af de mellem rigerne indbyrdes gjældende bestemmelser i denne sag.

Artikel 4.

Twistemaalet angaaende forstaaelsen eller anvendelsen af de til enhver tid mellem rigerne indbyrdes gjældende bestemmelser i denne sag skal, hvis de ikke har kunnet løses ved direkte diplomatiske forhandlinger, afgjøres af en voldgiftsret, bestaaende af 3 medlemmer. Af voldgiftsrettens medlemmer opnævner hvert af rigerne et, mens det tredje medlem udvæses af de faaledes valgte eller, om disse ikke enes om valget, af det schweiziske forbundsraads præsident, eller subsidiært paa den maade, som bestemmes i de to sidste led af artikel 32 i Haagerkonventionen af 29. juli 1899.

I mangel af anden aftale mellem rigerne, bestemmer voldgiftsretten stedet for sin sammentræden og rettens forhandlingsmaade.

Overenskomst angaaende transittrafikken.

Artikel 1.

Hvert rige forpligter sig til ikke ved import- eller eksportforbud, ved foranstaltninger, som hemmer godstrafiken, eller paa anden maade at hindre eller vanskeliggjøre transport af varer, som sendes gennem

riget fra eller til det andet rige (transitgods).

Under krigerste forviklinger med eller mellem andre magter eller forøvrigt under exceptionelle omstændigheder skal med hensyn til vaaben, ammunition, andet krigsmateriel og — under krigstilstand — alle til kontrabande hørende varer gøres de midlertidige undtagelser, som international ret kræver, eller omforgen for eget lands neutralitet eller sikkerhed tilfier.

Ligeledes kan jaadanne midlertidige undtagelser gøres, som maatte være paatrævede for at hindre indførsel og udbredelse af smitsom sygdom blandt mennesker eller dyr.

Artikel 2.

Transitgods maa ikke belægges med told eller anden lignende afgift, ligesaa lidt som særskilt afgift for transiteringen maa paalægges i nogen form. For varer, som nedlægges paa transitoplag, frilager eller lignende, kan saitsat afgift opkræves.

Artikel 3.

Transitgods, som befordres paa jernbane, maa ikke i transitlandet behandles ugunstigere, end gods af samme varejort i almindelighed behandles inden landet, og isølgelig ikke i nogen form paalægges hoiere fragt, end hvad det følger af de fragtsatser, som faktisk anvendes i dette land. Anvender transitlandet ikke i alle tilfælde en og samme fragtsats for en bestemt jort varer, maa fragten for transitgods ikke opkræves med et hoiere beløb end, hvad der maatte anjees som billigt under hensyntagen til de fragtsatser, som faktisk i almindelighed anvendes i transitlandets indre trafik — bortset fra saadanne iærskilt indrommede fragtteltelser, som forekommer paa terciære lokalbaner, eller som er tilstaaede paa grund af exceptionelle forhold. Forekommer transport af en bestemt jort varer enten overhøvedet ikke eller alene i ringe udstrækning inden transitlandet, maa ikke hoiere fragt paalægges

transitgods, end hvad der maatte anjees som billigt under hensyntagen til fragtsatserne for de varejorter, som vedkommende vare nærmest kan sammenlignes med.

Denne artikel angaar alt gods, som befordres fra eller til det ene rige gennem det andet paa jernbaner, som helt eller delvis tilhører staten eller selskaber, hvori staten er parthaver. Overdrager staten eller et jaadant selskab jernbane eller sin andel i jernbane til ny eier, skal staten være ansvarlig for, at denne artikels bestemmelser desuagtet fremdeles kommer til anvendelse.

Artikel 4.

Transitgods eller fartoi, der er bejragtet til befordring af transitgods, maa ikke i transitlandet belægges med havneafgift, sjøfartsafgift eller anden afgift af noget som helst slags til hoiere beløb end efter de satser, der for varer af samme varejort faktisk i almindelighed anvendes i transitlandets egen udenrigstrafik. Herved gøres dog ingen indskrænkning i kommunernes ret til overensjiemmende med den almindelige gjældende lovgivning at fastsætte havneafgift.

Forekommer en bestemt jort varer enten overhøvedet ikke eller kun i ringe udstrækning i transitlandets egen udenrigstrafik, maa ikke hoiere afgift opkræves, end hvad der maatte anjees som billigt under hensyntagen til fragtsatserne for de varejorter, som vedkommende vare nærmest kan sammenlignes med.

Artikel 5.

Foranstaaende bestemmelser finder anvendelse uden henjyn til, om transitgodset omkøpederes i transitlandet.

Artikel 6.

Denne overenskomst gjælder i 30 — treti — aar, regnet fra 1. januar 1906 med forlængelse for et lignende tidsrum, hvis den ikke opjiges fra nogen af siderne inden 5 — jem — aar for tretiårsperiodens udløb.

Artikel 7.

Foranstaaende bestemmelser angaaende jernbanefragter bevirker ingen forandring i den angaaende malmtransporten paa Ofotbanen den 11/7 oktober 1898 oprettede overenskomst mellem den norske stat og Luosjavaara-Kirunavaara aktiebolag med hensyn til befordring af det i kontrakten omhandlede kvantum — 1,200,000 tons. Skulde Luosjavaara-Kirunavaara malmselter gaa over til ny eier, kan denne ikke, forsaavidt angaar befordringen af nævnte kvantum, paaheraabe sig denne overenskomst til opnaaelse af andre vilkaar end i kontrakten fastsat.

Artikel 8.

Twistemaal angaaende forstaaelsen eller anvendelsen af denne overenskomst skal, hvis de ikke har kunnet løses ved direkte diplomatiske forhandlinger, afgjøres af en voldgiftsret, bestaaende af 3 medlemmer. Af voldgiftsrettens medlemmer opnævner hvert af rigerne et, mens det tredje medlem udværges af de faalebes valgte, eller, om disse ikke enes om valget, af det schweiziske forbundsraads præsident eller subsidiaert paa den maade, som bestemmes i de to sidste led af artikel 32 i Haagerkonventionen af 29. juli 1899.

3 mangel af anden aftale mellem rigerne bestemmer voldgiftsretten stedet for sin sammentræden og rettens forhandlingsmaade.

Overenskomst angaaende fælles indsjøer og vasdrag.

Artikel 1.

Med opdæmning, sænkning eller udtapning af indjø, ved bygning i vasdrag, ved afledning af vand fra vasdrag eller ved andre foranstaltninger til forandring af et vasdrags dybde, leie eller retning, skal med hensyn til retten til at iværksætte foranstaltningen det riges lov komme til anvendelse, i hvilket foranstaltningen træffes,

jeld om denne kan øve indflydelse paa vandføringen i det andet rige. Dette sidste riges indvaanere skal have samme adgang til at varetage sin ret, som under tilsvarende forhold tilkommer indvaanerne i det rige, hvor foranstaltningen træffes, og ogsaa forovrigt nyde samme rettigheder som disse med hensyn til alle betingelser for foranstaltningens iværksættelse.

Artikel 2.

Overensstemmende med folkerettens almindelige grundfætninger skal med hensyn til foranstaltninger af den i artikel 1 nævnte art gælde, at de ikke maa iværksættes uden det andet riges samtykke, saafremt de ved at forarsage forandringer i vandføringen inden det andet riges omraade enten vil medføre nævneværdige hindringer for vasdragets benyttelse til færdsel eller flodning eller forovrigt fremkalde betydelige forstyrrelser i vandforholdene indenfor et større omraade.

Artikel 3.

Med hensyn til aabning, bibehold eller benyttelse af et vasdrag til færdsel eller flodning nyder hvert riges indvaanere samme rettigheder og fordele i det andet land som landets egne.

Artikel 4.

Denne overenskomst gælder alle rigeres fælles indsjøer og vasdrag. Som fælles ansees indsjøer og vasdrag, der danner grænse mellem rigerne, eller som forovrigt falder indenfor begge rigers omraade, eller som har aflob til saadanne indsjøer og vasdrag.

Artikel 5.

Denne overenskomst gælder i 50 — femti — aar, regnet fra 1ste januar 1906 med forlængelse for et lignende tidsrum, hvis den ikke fra nogen af siderne opsiges mindst 5 — fem — aar før femtiaarsperiodens udlob.

Artikel 6.

Tvistemaalet angaaende forstaaelsen eller anvendelsen af denne overenskomst skal, hvis de ikke har kunnet løses ved direkte diplomatiske forhandlinger, afgøres af en voldgiftsret, bestaaende af 3 medlemmer. Af voldgiftsrettens medlemmer opnævner hvert af rigerne et, medens det tredje medlem udvæjses af de saaledes valgte, eller om disse ikke enes om valget, af det schweiziske forbundsraads præsident eller subsidært paa den maade som bestemmes i de to sidste led af artikel 32 i Haagerkonventionen af 29de juli 1899.

3 mangel af anden aftale mellem rigerne bestemmer voldgiftsretten stedet for sin sammentræden og rettens forhandlingsmaade.

De delegerede er ligeledes blevet enige om følgende forslag med hensyn til fremgangsmaaden ved den videre behandling:

1. For hvert riges nationalforsamling fremsættes proposition om vedtagelse — under forudbeting af, at tilsvarende beslutning vedtages i det andet rige — af de ovenfor indtagne forslag til overenskomster, der skal erholde gjenfaldig bindende kraft fra den tid, da Sverige, saaledes som nedenfor under 2 nævnt, har anerkendt Norge som en fra unionen med Sverige adskilt stat.

2. Naar storting og riksdag har fattet overensstemmende beslutninger angaaende vedtagelse af nævnte forslag til overenskomster, skal for riksdagen fremsættes proposition om, at denne for Sveriges vedkommende beslutter at ophæve rigsaften under forudbeting af, at de nedenfor under 3 nævnte traktater paa behørig vis undertegnes, og videre om, at riksdagen samtykker i, at kongen under samme forudbeting paa Sveriges vegne anerkender Norge som en fra unionen med Sverige adskilt stat.

3. Naar saadan anerkendelse har fundet sted, bliver traktater i overensstemmelse

med stortingets og riksdagens beslutninger om godkendelse af de ovenfor indtagne forslag til overenskomster samtidig at undertegne paa den i internationale forhold sædvanlige maade, hvorefter ratifikation ikke er fornøden.

4. Naar de under 3 nævnte traktater er undertegnede, giver Sverige uden ophold de fremmede magter, med hvilke diplomatisk eller konsular forbindelse findes, notifikation om sin anerkendelse af Norge som en fra unionen med Sverige adskilt stat.

5. Hvert rige skal derefter til de fremmede magter, med hvilke rigerne har afsluttet gjældende, sælles bindende traktater eller andre aftaler, rette henvendelse om udtrykkelig erkendelse af, at hvert sælleskab i rettigheder eller forpligtelser efter disse traktater eller andre aftaler er opført, saaledes at der ikke for eiertiden paahviler det ene rige noget som helst ansvar med hensyn til opfyldelse af forpligtelser, som angaar det andet rige.

6. Naar Sverige har anerkendt Norge som en fra unionen med Sverige adskilt stat, og de under 3 nævnte traktater er undertegnede, indledes uden ophold forhandlinger om afvikling af forhold, der som følge af opøsning af unionen maa ophøre eller forandres, ligeledes om alle dermed sammenhængende livvoldningsopmaal.

Saaledes udrettet i to norske og to svenske eksemplarer, af hvilke hvert riges delegerede modtog et norsk og et svensk eksemplar.

Karlstad den 23de september 1905.

Chr. Michelién. Carl Berner.
A. Lovland. Benjamin Vogt.

Chr. Lundberg.

J. Claajon Wachtmeijer.
Hj. V. Hammarijöld. Karl Staaff.

Denne overenskomst blev modtaget med blandede følelser her i landet og mange mente, at den var uantagelig.

Centralstyret holdt møde samme aften, som offentliggjørelsen fandt sted, og vedtog følgende udtalelse:

„Angaaende den i Karlstad vedkommende unionsopløsningen truene overenskomst er det socialdemokratiets opfatning, at voldgiftstraktaten er altfor lidet omfattende, at Norge tvinges til at svække sit forsvar, mens dette for Sveriges vedkommende aldeles ikke blir tilfældet, at i det hele de truene bestemmelser kommer til at virke ensidigt i Norges disfavør.

Kun i tilfald til de demokratiste ideers fremgang og de socialdemokratiste partiers vækst i begge lande, hvilket vi anser som den eneste garanti for fredens bevarelse og nationalhadets udryddelse, samt tillige interessensmodsetningernes udjevning, finder vi alligevel nu at burde gi den foreslaaede overenskomst vor tilslutning. Under følelsen af det ansvar, vi har i den parlamentariske politik, kan vi ikke paa grund af de indvendinger, vi har at føre imod overenskomsten, gjøre os delagtig i handlinger, hvis følge vilde være freidsbrud, som kunde medføre større uluffer.

Samtidig som vi gir overenskomsten vor tilslutning, staar vi ogsaa forberedt til i vort politiske arbejde at søge at vende alt i den til det bedste og derved befordre freden og det samarbeide, som halvøens to folk til gjensidig lykke maa drive.

Heri forventer vi, at vort svenske broderparti altid vil gi os sin kraftige og aktive støtte, og at de stedse vil staa paa vagt mod, at den brod, som den svenske konservatisme har lagt i overenskomsten, skal vendes mod vort folk — og med os til at vi en dag i fællesskab kan være naaet saa langt, at enhver saadan overenskomst er overflødig og fredens og socialismens røde fane vaier over begge lande.

Det var socialdemokratiets opgave og og pligt, som fredens varme tilhængere,

at betjæmpe alt, der stod i forbindelse med eller kunde øge de mod den internationale organisation og broderstabsstanket staaende fiender: militarisme og chauvinisme, som dilleret styrets standpunkt, og samme standpunkt hævdet næsten samtlige socialistiske blade.

Den agitation, som derefter reistes for at stortinget skulde forkaste Karlstadoverenskomsten, har saaledes partiets organisation og ledelse intet ansvar for.

Overenskomsten godkjendtes af stortinget den 9de oktober med 16 stemmer.

Blandt disse sidste var af vore partifæller dr. Eritsen, mens de andre tre: Foshaug, Vind Johansen og K. Berge stemte for.

Efter denne afgjørelse tog vort parti med forøget styrke agitationen op for, at vælgerfolket selv ved afstemning skulde saa afgjøre Norges fremtidige statsform. Op- raab og cirkulærer udsendtes, brochurer omdeltes og talrige møder afholdtes omkring i landet for at fremtvinge kravet herom. Herimod raset hele høire og størstedelen af venstre, og disse drev i sjon forening en vældig kamp for øieblikkelig kongevalg mod folkets ret til selv at bestemme landets fremtidige skjæbne.

Kravet om folkets selvbestemmelsesret blev imidlertid saa stærkt, at prins Carl af Danmark, med hvem underhandlinger af regjeringen bag folkets ryg var ført om at modtage kronen, ogsaa fremsatte ønske om folkeafstemning i sagen, og regjeringen blev derved nødt til at fremsætte forslag herom for stortinget. Men dette forslag gik ikke klart og greit ud paa at stemme over kongedømme eller republik, tværtimod.

Først anmodedes om bemyndigelse til at forhandle med prins Carl om at modtage kongeværdigheden, og dernæst skulde vælgerne spørges, om de var enige i, at denne bemyndigelse var git. Dette blev en afstemningsform saa uklar og uiri, at alt af virkelig demokrati i og udenfor stortinget reiste sig til protest. Der fremsattes i tinget flere forslag for at frem-

tvinge en grei beslutning, men uden resultat.

31te oktober bifaldtes regjeringens forslag mod 29 stemmer, hvoriblandt selvfølgelig samtlige vore partifæller.

Gamle republikanske venstremænd svæge her sin fortid og kastede principer overbord for at lægge sig paa maven for et nyt kongedømme i landet.

Socialdemokratiet var nu det eneste parti, der som organisation tog kampen op for republikken, og med alle de kræfter, vi raadet over, jørtes agitationen i de faa dage, der var os levnet.

Vi vidste selvfølgelig paa forhaand, at mod den da populære 7de juniregjering, mod høire- og venstremagt i tale og skrift og mod feighed, træthed og frygt, som havde grebet vort folk, var det umulig paa denne henjynsløse korte tid at slaa kongedømmet ned, men det var vort partis simple pligt, som bærere og forkjæmpere for fremjædets og det virkelige demokratis sag, at heise republikkens fane.

Selvopgivelse og træthed hører aldrig socialdemokratiet til, selv om alle reaktionære magter forener sig i kampen.

Resultatet af afstemningen blev:

259,563 ja og **69,264** nei.

Saadan benyttet det saakaldte demokratisk Norge en enesteaaende, misundelsesværdig anledning til uden revolte at lægge et aflægs regeringshjem bort.

At det borgerlige republikanske venstre forraadte demokratiets sag maa vel endelig en gang aabne vælgernes øjn paa disse politikere, og aldrig vil dette glemmes.

Vi kan heller ikke dølge, at det ogsaa var socialister blandt kongestemmerne, men det faar være de enkeltes sag; vor organisation har gjort sin pligt og kæmpet for demokratiets sag til det yderste.

Toldskatterne.

Under den store samlingens og enighedens tegn optog det forenede høire og venstre forslag om forfærdelige paalæg af toldskatter paa livsformødenheder.

Mod dette reiste selvfølgelig arbeiderpartiet den skarpeste protest.

Fra centralstyret udsendtes opdraab til partiets foreninger i sagens anledning, talrige møder holdtes, og protestresolutioner indsendtes til stortinget.

Men reaktionen i tinget lod sig naturligvis ikke anfægte og forøget de indirekte skatter uden at spørge vælgerfolket.

Beflageligvis var ogsaa en af arbeiderpartiets tingmænd, hr. Lind Johansen, med paa dette, hvorfor centralstyret fandt at maatte anmode landsstyret at behandle sagen, og dette tog offentlig afstand og frala partiet ansvar for denne hans optræden.

Landsstyret.

Denne institution, som øverste ledelse for partiet, blev som bekendt etableret ved vedtagelsen af de nye love paa sidste landsmøde.

I den tid, som er gaar, har centralstyret forelagt landsstyrets medlemmer til skriftlig afstemning forskellige forekomende sager.

Det i loven forudsatte aarsmøde til behandling af budgetter, regnskaber m. v. fandt centralstyret af økonomiske grunde at maatte henstille til landsstyret ikke at afholde, hvilket medlemmerne tiltraadte, hvorfor ogsaa disse sager omfendtes til behandling og afstemning.

Naar saaledes ikke landsstyret hidtil har kunnet virke i overensstemmelse med forudsaetningen, saa har dette sin grund i, at mange af dets medlemmer har sin bopæl i en saa lang afstand fra Kristiania, at partifasjens midler under de hidtilværende forhold ikke har magtet udgifterne.

Efterat vor organisation nu har vundet tilslutning udover det hele land, er det en selvfølge, at ledelsen ogsaa maa ha sine repræsentanter fra de udenfor Kristiania værende store organisationer. Det er derfor af stor betydning, at der træffes en ordning med landsstyrets sammensæt-

ning og antal flig, at dette herefter kan ta del i partiets vigtige ledelse og alle de vanskelige og mangeartede opgaver, som hertil hører.

Centralfstyret.

Før centralfstyret og partiets kontor har den forløbne tid været sterkt optat.

Der er afholdt talrige styremøder, møder med kommunefraktionen samt konferencer med stortingsgruppen.

Nogen forandring i de paa sidste landsmøde valgte styremedlemmer har ikke fundet sted; som første suppleant har G. Lindahl jevnlig været indkaldt til møderne.

Fra sekretariatet for den faglige landsorganisation har indtil denne kongres været tilførdnet: Rich. Hansen og Joh. Johnsen og derefter M. Pedersen i Hansens sted.

Partiets repræsentantskab

for Kristiania har afholdt de regelmæssige møder, hvor „Social-Demokraten"s regnskab m. v. samt andre foreliggende sager har været behandlet.

I Kristiania

har forøvrigt agitationsarbeidet været drevet jevnt med foredrag i de forskjellige foreninger, større offentlige møder osv.

Demonstrationsstog om kravet paa folkeafgjorelse i valget af statsform holdtes 15. oktober med taler af H. Haugerud og Chr. S. Knudsen.

Paa et massemøde om samme spørgsmaal nedsattes en komite, der udarbejdede forslag til grundlov, for fristaten Norge.

Forøvrigt har arbeidet for socialismen og „Social-Demokraten"s udbredelse gaat noksaa tungt, da byen lider voldsomt under den økonomiske krise, der nu i mange aar har herjet efter jobbetidens svindelperiode.

Arbejdsløsheden er stor, dette bevirker massendvandring af arbejdere, og mange af vore dygtigste partifæller er nødt til at

søge andre steder i eller udenfor landet for at eksistere.

Men fremover gaar det, trods alt, med vore ideers vækst, og da der nu i Kristiania kun er en arbeiderorganisation, den social-demokratiske, vil ogsaa dette bidra til, at arbeiderne og de med dem ligestillede samles i vore foreninger og fylder sig om vort parti, dets program og kandidater ved valgene.

Det mægtige fremskud, partiet gjorde ved kommunevalget, flig at vi nu er det næst største parti i byen, og venstre er reduceret til knapt halvparten af vor repræsentation, bringer folk til at skønne, at fremtidens seir er vor.

Kristiania kommune styre.

Valget 1904 oget antallet af partiets repræsentanter i Kr.a kommune styre fra 14 til 23. Vor fremgang stede væsentlig paa venstres bekostning, saaledes at høire beholdt sikkert flertal, og det har selvfølgelig ikke været muligt for vor fraktion at hindre høire fra at nytte magten overensstemmende med partiets privatkapitalistiske program og principer.

Vor partifraktion foreslog Kr.a spørveisjelskab indløst; men istedet besluttet høire at forlænge selskabets konfession og at sælge de kommunale spørveie til Kr.a spørveisjelskab.

En for næringslivet og industrien saa vigtig ting som byens forsyning med tilstrækkelig og billig elektrisk energi er blit trængret fra aar til aar.

Sagen kunde, for en overfæltig fremtid, været fordelagtigt løst ved kjøb af Ryttekrud kraftoverføringsanlæg; men en af høire- og venstrerepræsentanter bestaaende majoritet forkastet dette kjøb i 1904. En senere nedsat komite foreslaar nu ja-gen foreløbig ordnet ved kjøb af strøm fra Ryttekrud. Vort partis repræsentant i komiteen foreslaar derimod, at kommunen iøjeblikkelig gaar igang med at bygge ny dampstation og udbygge Raggeløsen.

Et forslag om ensartede anbudsbetin-

gøljer for alle kommunens kontorer ndarbejdes i 1904, og vort partis repræsentant i vedkommende komite foreslog principalt, at kommunen selv udfører sit arbejde i alle arbejdsbrancher, hvor kommunen har etableret arbejdsdrift og hvor den har etableret fornøden teknisk ledelse, subsidiært bestyttelse for arbejderne hos vedkommende entreprenører med hensyn til løn og arbejdstid m. v. Men forslaget ligger fremdeles hos magistraten til overvejning.

Forslag om udvidet læsetid i folke-skolen, om bevilgning til frit skolemateriel og om oget bevilgning til feriekolonierne og til skolebespisningen har været frem-jat; men er forkastet. Forslag om en li-den bevilgning til friluftslæge blev der-imod vedtaget.

Høire har begrænset byens ordinære arbejdsudgifter til det mindst mulige, alle forslag om ogede bevilgninger er blit forkastet. Høire gik med paa at opføre en større bevilgning paa det ekstraordinære budget til arbejde til afhjælp af arbejds-noden. Administrationen har kun delvis fundet anvendelse for denne bevilgning.

Da administrationen jaalede erklære sig ude af stand til at staffe andet arbejde end strejpskning, foresloges i formandskabs møde 1. marts 1905 bevilget 50,000 kroner til afværgelse af den værste nød. I mødet 19. decbr. 1905 foresloges en lig-nende bevilgning, dog kun paa 10,000 fr. Begge forslag forkastedes mod socialdemo-kraternes stemmer. Mod bevilgningen til kongeindtøget protesterede vore partifæller; der medgik fr. 32,534.45.

Kommunens overtagelse af feiervæse-net er foreslaaet, men endnu ikke afgjort.

Et forslag om delvis overførelse af sygeforplejningsudgifterne fra fattigvæse-nets til sundhedsvæsenets budget, blev oversendt magistraten til indredning.

Paa det kraftigste har fraktionen kri-tiseret høires finansledelse, som, tiltrods for det sjaaaligste kniberi og tiltrods for en budgetteringsmaade, der væltet bnrder

over paa fremtiden, har oget stattebyrder-ne fra aar til aar. For at afværgge stig-ning af statteprocenten ogsaa iaar optog høire et af magistraten ndarbejdet forslag om jækning af det stattefrie eksistens-minimum med 200 kroner. Af de 372,000 kroner som denne "reform" antages at indbringe jaldt hele 298,000 kroner paa indtægter under 2000 kroner, mens alle indtægter over 2000 kroner vilde tjene paa "reformen", og tjene i oget forhold jo større indtægterne var. Denne paa-gaaenhed overfor jmaafolk jandt dog selv et par høirerepræsentanter for droi. Ved jagens behandling i formandskabet lyfke-des det at jaa majoritet for, at jagen ikke behandlede iaar.

Antallet af almindelige olstjæknings-rettighejder for 1906 foresloges nedjat fra 300 til 200, subsidiært 230. I jormand-skabet vedtoges det subsidiære forslag; men i repræsentantskabet vedtoges 250.

Et betinget forslag om tilskud til ar-bejdsledighedsjaserne er vedtat og vil straks træde i virksomhed, forjaavidt ved-tages for herom.

„Social-Demokraten“.

I beretning til forrige landsmøde var bladets regnskaber sammendraget til og med 31. marts 04. Beslutningen samme aar om, at regnskabsaaret herefter skal fal-de sammen med kalenderaaret, maatte der-for foranledige, som jorudsat, at resten af aaret 1904 — 1. april til 31. decbr. — sammendrages for at komme itur. Dette er altsaa gjort og samtids ogjaa for hele aaret 1905 og henvises der til disse sam-mendrag, der er indtat i nærværende be- retning.

Videre skal man oplyse, at den pr. 31. marts 04 auforte gjæld var 6100 fr. og er samme pr. 31. decbr. 05, som sta-tus viser, 4375 fr. og altsaa reduceret med 1725 fr. Status viser, hvordan gjældsposterne jordejer sig, ligesom at bladets aktiva overstjider passiva med fr. 2677.82, der altsaa er ren formue bortset

fra aktiekapitalen, der er nforandret og stor fr. 76,040.99.

Bladets økonomiske stilling er saaledes jaa god, som den efter omstændighederne kan ventes at være. Imidlertid vil man ikke undlade at gøre opmærksom paa, at indtægterne har vist og viser en tendens til at synke og saaledes ikke har naaet til det beløb, som man forudsatte ved affattelsen af budgetforelægget til forrige landsmøde. Aarsagerne hertil er imidlertid lette at finde og har sikkert ogsaa været solt af andre end vort blad. Man skal saaledes blot bringe i erindring de fortsatte daarlige tider med oget arbejdsløshed og de udbændring, der specielt for Kristiania har gjort sig sterkt gjældende. Dette viser sig ogsaa deri, at kontingenten for indenbys abonnement er den, som staar forholdsvis mest tilbage. Af andre og medvirkende aarsager i samme retning bør nævnes de militære udfoldninger i afvigte sommer med for de flestes vedkommende store tab i arbejdsfortjeneste. Det nyoprettede partiorgan i Drammen har naturligvis ogsaa havt indflydelse paa vort abonnement i Drammen og omegn. Dette altsaa m. h. t. indtægterne.

Hvad udgifter angaar er disse ogsaa blit adskillig større end forudsat. Forst og væsentligst derved, at man fra slutningen af 1904 har maattet betale 10 fr. pr. nr. mere for trykningen. Denne øgning repræsenterer vel 3000 fr. aarlig. Her til kommer at telegrambureauet, efter paatryk fra de større hovedstadsaviser, har lagt paa over 100 procent for levering af telegrammer eller 1300 fr. pr. aar.

Det internationale socialdemokrati.

Paa den internationale socialistiske kongres, som afholdtes i Amsterdam fra 14. til 20. august 1904, havde Det norske socialdemokrati 2 repræsentanter: Redaktør Olav Ringen, valgt paa partiets landsmøde i Drammen og B. Gaarder valgt af Socialistisk ungdomsforbund.

Kongressen udmerket sig ved en særlig sterk repræsentation fra alle landes fagforeninger. Som paa Pariserkongressen i 1900, samlet hovedinteressen sig ogsaa paa denne kongres om diskussionen af den socialdemokratiske taktik, og særlig fremtrædende var nu som dengang meningsforskjellighederne inden det franske socialdemokrati, som paa kongressen var repræsenteret i 3 grupper. I 1900 blev en kompromisresolution, der var fremsat af Karl Kautsky, vedtaget, hvorpaa Guesdisterne forlod kongressen, idet de dengang havde ønsket en udtalelse, som direkte fordømte Millerands indtræden i en regering, som ellers ikke var socialistisk. Paa sit landsmøde, som gik forud for Amsterdamkongressen, havde Guesdisterne vedtaget den paa den tyeste partikongres i Dresden aaret forveien vedtagne resolution og fremsatte nu denne til vedtagelse paa den internationale kongres. Den lyder saaledes:

“Kongressen fordommer paa det skarpeste de revisionistiske forsøg paa at forandre vor prøvede og seierbringende taktik baseret paa klassekampen. Disse forsøg gaar ud paa at erstatte erobringen af den politiske magt i stadig kamp med bourgeoisie med en politik, der viser imodkommenhed mod det eksisterende samfund. Følgen af en saadan revisionistisk taktik blir, at partiet, hvis stræben gjælder den snarest mulige overgang fra et borgerligt samfund til et socialistisk — altsaa et revolutionært parti i ordets bedste betydning — forvandles til et parti, som er fornoiet med at reformere det borgerlige samfund.

I modsætning til de revisionistiske tendenser er kongressen overbevist om, at klassekampen, saa langt fra at formindskes, stadig øger i bitterhed, og erklærer derfor:

1. At partiet frastriver sig alt ansvar i enhver henseende for de politiske og økonomiske tilstande baseret paa den kapitalistiske produktion og kan derfor paa ingen maade billige noget forsøg paa at

afgi midler til at holde den herskende klasse ved magten.

2. At socialdemokratiet ikke kan acceptere nogen deltagelse i det borgerlige samfunds regering, og dette i fuld overensstemmelse med Kantstys resolution, vedtaget i Paris 1900. Kongressen fordommer videre ethvert forsøg paa at maestre den stadig voksende klassemodsatning i den henfigt at komme til forstaaelse med de borgerlige partier.

Kongressen anmoder de socialistiske medlemmer i nationalsamlingerne om at bruge sin magt, foroget som den er ved repræsentanternes stigende antal og den voksende vælgermasse, som staar bag dem, til en vedblivende propaganda for socialismens maal, og i tilslutning til vort program paa det kraftigste at forsvare arbejderklassens interesser og at arbejde for udvidelse og befæstelse af den politiske frihed i den henfigt at opnaa lige rettigheder for alle. De skal videre mer kraftig end nogenjinde kæmpe imod uretfærdighed, overgreb og udbytning af enhver art og endelig anstrenge sig til det yderste for at fuldkommengjøre den sociale lovgivning og sætte arbejderklassen istand til at opfylde sin politiske og civilisatoriske mission."

Dr. Victor Adler fra Østerrige og Emile Vandervelde fra Belgien foreslog følgende resolution:

"Kongressen bekræfter paa det stærkeste nødvendigheden af uskravelig at opretholde vor prøvede og fejlerbringende taktik baseret paa klassekampen, og det skal ikke tillades, at erobringen af den politiske magt i kamp med bourgeoisiet skal erstattes af en taktik, som gjør indrommelser til den eksisterende samfundsorden. — Resultatet af denne indrommelsestaktik vil bli, at partiet, som nu søger at fremme samfundets hurtigste overgang fra et borgerligt til et socialistisk — altsaa et revolutionært parti i ordets bedste betydning — vilde bli et parti, som var fornoiet med at reformere det borger-

lige samfund. Af denne grund, og eftersom kongressen er overbevist om, at klassemodsatningen faa langt fra at formindskes, tværtimod stadig foroges, erklæres:

1. (Som Dresdenresolutionen ovenfor refereret.)

2. At socialdemokratiet i betragtning af de farer og uleiligheder, som deltagelsen i borgerlige regeringer medfører, henviser til og stadfæster Kantstyreolutionen, vedtaget i Paris 1900. (Herfra og til slutten ordlydende som den ovenfor refererte Dresdenresolution.)"

Efterat nogle andre resolutioner uden at ha vaet nogen opmærksomhed var tat tilbage eller forkastet, stod afgjørelsen i den kommission, som behandlet denne sag, mellem Dresdenresolutionen — den tyeste tekst fra kongressen i Dresden lagdes til grund — og den af Adler og Vandervelde foreslaede modifikation. Ved voteringen forkastedes Adler-Vanderveldes resolution med 24 stemmer mod 16. Af de 2 delegater fra vort parti stemte Krüngen for, Gaarder imod. Paa det belgiske partis vegne foreslog derpaa Vandervelde følgende forandring i det foreliggende resolutionsforslag: "Kongressen fordommer paa det stærpeste den tendens, som vil erstatte klassekampens princip med klasseolidaritetens." Adler sluttede sig her til. Efter endel debat toges dette forslag tilbage. Dresdenresolutionen vedtoges derpaa med 27 stemmer mod 3. 10 undlod at stemme. Redaktør Krüngen afgav i følgende tale under debatten sin motivering:

"Kamerater! Det faa fra først af ind, som om vi, der kom fra de imaa nationer, kunde ha mindre interesse i disse sager end andre. Men af diskussionen her har jeg lært, at problemet berorer os alle i om trent lige hoi grad. Det er derfor jeg har tat ordet — ikke for at blande mig ind i vore franske brodres affærer.

Vi ved alle, at de bedste ting galt anvendt kan gjøre skade. Det første spørgsmål, som reiser sig for hver nationalitet, er der-

for: Hvorledes vil den eller den af de foreslåede resolutioner virke inden den nationalitet praktisk anvendt og overført til de særegne forhold i vedkommende land?

I vort land, hvor vi nu har et uafhængigt revolutionært socialistisk parti, har vi tidligere, for at erhverve stærkere væben i vor kamp, gaat saa vidt, at vi har stemt med borgerlige partier, uden at ha egen liste, for at sikre betydningsfulde reformers fremme. Saaledes fik vi stemmeretten, saaledes vandt vi frem til goder, som andre nationer endnu venter paa. Vi var i lang tid kun den drivende kraft for venstre. Men der kom en tid, da veiene stiltes — og vi stod der som lige gode socialister, uden at ha tat stude paa vor sjæl, lige selvstændige, lige fuldt i linje med vore brodre i alle lande, idet vi løste alle forbindelser med det liberale parti. Vi reiste med en gang i Norge kampen for og imod socialismen som den politiske dagsorden.

Hvorledes vi nu skal drive arbeidet, tror jeg i sine detaljer maa bestemmes i hvert land. Endog om vi bestemmer en international taktik, saa maa anvendelsen af den bestemmes af hvert land for hver leilighed, og forholdene er vi ikke herrer over.

Jeg tror derfor, vi maa stjelne mellem principer og taktik, hvad vore italienske kamerater har protesteret imod.*) Jeg har et godt eksempel fra denne kongres. I anledning folkeforsifringen havde vedkommende kommission foreslaaet en resolution, som indeholdt et princip, vort parti i Norge har bekjæmpet. Dette princip er nu fastslaet her, og jeg tviler ikke paa, at vort parti lovalt vil ta det op. Men anderledes er det med taktiken.

I vort land er fagforeningsbevægelsen og den politiske noie sammensluttet, og der er ingen separation i partiet. I det vor bevægelse har en revolutionær karakter,

saa prøver vi ogsaa paa at indplante socialismen ikke alene i sind og tanker, men ogsaa i institutioner og i parlamentarismen selv. Dette sidste er, ifølge min mening, ikke det mindst vigtige, og det har hos os ikke været uden resultat.

Men her har vi ogsaa problemets inderste kjerne. Det er — om jeg maa udtrykke mig saa — revolutionen indenfra i samfundet, som mødes med revolutionen udenfra. Og de har vanskeligt for at kjende hinanden. Naar de gjør det tilfulde, saa er socialismen moden til gennemførelse.

Hvad vi maa se til, er at bygge vort hus saaledes, at de kapitalistiske mure uden skade kan rives ned, og videre maa vi se til, at intet antisocialistisk materiale bruges.

Det er vor pligt her at finde en form for vor resolution, som hjælper til at sikre dette. Og jo mere fri for fordomme af tendenser, partier eller personer vi kan gjøre den, og jo mere konstruktiv socialistisk, desto virkningsfuldere vil den bli.

Jeg har selvfølgelig intet at indvende imod Dresdeneresolutionen og dens gode principer; det er godt mulig, at den var høist nødvendig i Tyskland i 1903; det kan vore tykke kamerater bedst bedømme; men naar den her kommer som en fordommelse af en bestemt retning og en bestemt fraktion inden det franske socialdemokrati, da kan jeg ikke være med paa den, fordi jeg ikke vil sidde tildoms over partifælle Jaures og hans taktik i Frankrige.

Paa enhver positiv fastslaen af socialistiske principer i Dresdeneresolutionens aand kan jeg imidlertid være med, og derfor stemmer jeg for Adler-Banderveldes forslag til resolution.

Tilslut tillader jeg mig at si dette: Lad os saa allesammen fortsætte med vor raadslagning om midler til kapitalismens ødelæggelse, og i den kamp, vi her faar, trænger vi enhver naturlig og hæderlig allieret, som melder sig — endog civil-

*) Professor Enrico Ferri havde sagt, at principer og taktik var den samme ting og maatte ikke stilles ad i debatten.

sationen. Ja, i modsætning til partifælle Belfort Bag*) har jeg ogsaa tro paa civilisationen."

Bed afstemningen paa kongressen stemte 21 for Wdler's og Banderfeldes resolution og 21 imod, hvorved den blev forkastet. I Dresdenerresolutionen foretoges derpaa efter forslag af den tyske delegation den forandring, at ordet "fordommer" de to steder, det forekom, forandrede til "forkaster", og ved den endelige votering vedtoges saa denne ændrede resolution med 25 stemmer mod 4. 13 undlod at stemme. I disse stemmegivninger stod den norske delegation sli, at Kringen stemte for Wdler's og Banderfeldes resolution, Gaarder imod; Gaarder stemte for den ændrede Dresdenerresolution, Kringen undlod at stemme.

Følgende tillæg til resolutionen vedtoges derpaa enstemmig:

"Kongressen erklærer: "Derfor arbejderklassen skal kunne udvikle sin fulde styrke i kampen mod kapitalismen, saa er det nødvendigt, at der kun skal være et socialistisk parti i hvert land imod kapitalistpartierne, idet der kun er et proletariat i hvert land. Af disse grunde har alle kamerater og alle socialistiske organisationer den hyndende pligt at bruge al sin kraft til det hderste for at bringe enighed tilveie i partiet, grundet paa de principer, som er vedtat af de internationale kongresser. Denne enighed er nødvendig i proletariatets interesse, for hvilket proletariat de splittede er ansvarlige for de ruinerende følger af splittelsen. Det internationale socialistiske bureau, saavel som alle partier i de lande, hvor enighed hersker, skal med beredvillighed tilbyde sin tjeneste for opnaaelsen af dette maal."

I arbeiderforsikringssspørgsmaal et vedtoges følgende resolution:

*) Bag (fra England) havde foreslaaet ordet "civilisere" stregt af Dresdenerresolution, hvortil Gaures iaktagtigt bemærket: "Ja, ingen civilisation, det er det samme som revisionisme."

"Efter som arbejderne i det kapitalistiske samfund nu betales en saa elendig løn, at det kun saavidt er tilstrækkelig til livets behov, mens de arbejder, og at de saaledes er domt til fattigdom og nød, naar de er forhindret fra at bruge sin arbejdskraft, være sig ved sygdom, ulykkes tilfælde, invaliditet, alderdom eller arbejdsløshed og hos kvinderne ved svangerskab eller moderpligter;

og videre, efter som ethvert menneske har ret til udkommet, og samfundet har interesse i, at arbejdskraften vedligeholdes, saa maa der kræves oprettet institutioner, som har til formaal at afhjælpe noden og holde arbejdskraften vedlige.

I det kapitalistiske samfund kan dette bedst gennemføres ved en virksom arbejderforsikringslovgivning. Arbejderne i alle lande maa derfor kræve oprettelsen af institutioner, gennem hvilke sygdom, ulykke og invaliditet i størst mulig udstrækning forhindres og ved love om obligatorisk forsikring opnaa ret til livsophold og understøttelse, naar de ved sygdom, ulykke og invaliditet, alderdom, arbejdsløshed og for kvinders vedkommende svangerskab eller moderpligter er forhindret fra at benytte sin arbejdskraft.

Omkostningerne ved en invalide- og alderdomsforsikring, samt ved en forsikring af enker og forældreløse børn, bør i første linje dækkes ved en direkte progressiv forsikringsafgift paa formue, indtægt og arv. Hvor dette ikke sker, men forsikringspræmien betales af arbejdsgiver, vil den let falde tilbage paa arbejderne i form af lavere løn, hvorfor det i disse tilfælde maa være arbejderens opgave at hindre dette ved at styrke sine fagorganisationer.

Arbejderne maa kræve, at disse forsikringsinstitutioner forvaltes under de forsikredes selvstyre og med ensartede bestemmelser for indenlandske og udenlandske arbejdere."

Resolutionen fremsattes af hr. Molkenbuhr paa den tyske delegations vegne, og i præmisserne hævdede han, at

arbejderforsikringen" er stadfæstelsen af helbe retten til udkomme. Metten til arbejde er i og for sig ingen løsning. Forsikringsrisikoen skal ikke bæres af arbejderne alene, da ogsaa staten her har interesser. — Paa Guesdisternes vegne fremsatte Poul Louis forslag om, at der kun skulde kræves forsorgelse. Dette forfæstedes; ligeledes en række andre forslag til forandringer, saaledes et forslag fra Morris Hillquit gaaende ud paa at stryge sætningen om ret til udkommet. — Der taltes i resolutionen om det kapitalistiske samfund, og der havde arbejderne ingen ret til noget andet end at fulke ihjel. — Resolutionen vedtoges endelig som foreslaat. *)

Om generalstreiken vedtoges følgende resolution, fremsat af den hollandske delegation:

"Kongressen anser det for ondteligt at fastslaa det internationale socialdemokratiske stilling til den saakaldte "generalstreik" og udtaler:

"Den nødvendige forudsætning for en massestreiks heldige forløb er en stærk organisation og en fast disciplin inden arbejderklassen. Den absolute generalstreik i den betydning, at alle arbejdere i alle lag i et givet øieblik nedlægger arbeidet, er umulig, fordi enhver eksistens, ogsaa arbeiderens, vilde umuliggjøres derved. Arbejderklassens frigjørelse kan ikke ventes som resultat af en saadan pludselig kraftanstrengelse; men det kan tænkes, at en streik, der strækker sig over visse for hele samfundets liv betydningsfulde virksomheder eller over et stort antal bedrifter, kan være et yderste middel til at gennemtvinge betydningsfulde reformer eller afværge reaktionære angreb paa arbejderens rettigheder. — Kongressen advarer arbejderne mod den anarkistiske propaganda for generalstreiken, der kun har til hensigt og følge at holde dem borte

fra den daglige kamp gennem faglig, politisk og kooperativ virksomhed. — Kongressen opfordrer arbejderne til at styrke sin magtstilling i klassekampen ved at udvikle sin organisation, hvad der ogsaa er betingelsen for, at en eventuel politisk streik kan lykkes."

Fra Allemanisterne og Guesdisterne i Frankrig forelaa to forslag anbefalende generalstreiken; det første lige frem, det andet mer indirekte. Begge forfæstedes. Den refererte resolution vedtoges med 36 stemmer mod 4 (Schweiz og Argentina); 3 undlod at stemme.

Enstemmig og uden debat vedtoges følgende resolutioner:

1. mai: "I betragtning af, at arbejderens demonstrationer den første mai har til maal i fællesskab at forsvare — paa en bestemt dag og i alle lande, hvor der er en moderne arbejderbevægelse — proletariatets sag, særlig arbejderbestyrelsen fremmet ved lov, 8 timers dagen, og arbejderklassens krav for verdensfred og for at demonstrere bevægelsens og kravens enhed i alle lande;

og i betragtning af, at denne enhed ikke demonstreres, idet nogle lande istedet for 1. mai demonstrerer den første søndag i mai —

saar slutter Amsterdamkongressen sig til de resolutioner, som er fattet paa de internationale kongresser i Paris 1889, i Brüssel 1891, i Zürich 1893 og i Paris 1900, og indbyder de socialistiske partier og fagforeninger i alle lande til med den største energi at foranstalte aarlige demonstrationer den 1. mai for at kræve indførelsen af en lovfæstet 8 timers dag og forsvare arbejderklassens krav for verdensfreden. Denne demonstration fremmes bedst ved, at alt arbejde stanses den 1. mai. Derfor indbyder kongressen alle ovennævnte organisationer til at kræve arbejdets nedlæggelse den 1. mai."

C. M. Olsen motiverte resolutionen som forslagsstiller paa det danske socialdemokratiske vegne.

*) „Sixième Congrès socialiste international. Compte-Rendu Analytique. Side 20—35. Brüssel 1904.

Kvindestemmeretten. "I den kamp, som proletariatet fører for almindelig stemmeret til nationalforsamlingerne og kommuneskytterne med direkte og hemmelig afstemning, pligter de socialistiske partier heri at indbefatte stemmeret for kvinder. Dette krav skal være opretholdt som princip og fremført i propaganda'en med den kraftigste energi."

Trusterne. "Trusterne faar deres fulde udvikling selv i konkurrence inden produktionens verden. De udvikler sig gradvis til kæmpemæssige associationsorganiseret nationalt, ja, endog internationalt, og de tager ofte et virkeligt monopol over flere industrier. Trusterne er en uundgaelig følge af konkurrencen, og de udgjor et system grundet paa lave lønninger. Under disse omstændigheder dannes de kapitalistiske sammenlutninger i alle lande og i alle industrier magter, som er baseret paa fælles interesser. Ogjaa kampen mellem kapitalistklassen og arbejderklassen blir herved alt mere understreget. Produktionen reguleres, spildet formindskes, arbejdets effektivitet øges; men alle fordele gaar til kapitalistklassen, mens udbytningen af arbejderne blir mer intens. I betragtning af alt dette, og med opmærksomheden henvendt paa orkesløsheden i lovgivning mod trusterne, bekræfter Amsterdamkongressen de slutninger, kongressen i Paris 1900 kom til og erklærer:

1. At de socialistiske partier i alle lande pligter at afholde sig fra at delta i noget, som har til hensigt at hindre dannelsen af truster eller lægge baand paa deres udvikling.

2. De socialistiske partiers bestræbelser i produktionen skal være folksomme, idet de har til maal at skabe en almindelig enhed og afslaffe al profit. Maaden, hvorpaa denne socialisation kommer til at foregaa, beror paa vor handledygtighed og naturen af de industrier, som optages af trusterne.

Imod disse sidste organisationer, som truer arbejdernes økonomiske organisatio-

ner ved en sammenlutning af kapitalmagten pligter arbejderne verden over at sætte en magt, organiseret nationalt og internationalt, som det eneste vaaben mod den kapitalistiske undertrykkelse og det eneste middel, hvorved bourgeoisiet's regime kan fældes og socialismen gennemføres."

Der vedtoges foruden disse resolutioner en række andre, som kun refererer til dagens begivenheder, f. eks. sympati med streikende grubearbejdere i Colorado og fordommelse af autoriteternes grusomheder mod dem, fordommelse af den russisk-japaniske krig o. fl. Desuden vedtoges en skarp resolution om kolonispørgsmaalet og imperialismen. Denne resolution har væsentlig interesse for kolonimagternes vedkommende.

Næste kongres afholdes i Stuttgart i 1907.

*

Det internationale socialistiske bureau, som har sit hovedsæde i Briissels, har siden Amsterdamkongressen udfoldet en livlig virksomhed. Repræsentanter i bureauet er fra Norge redaktør Olav Kringen, der var med i oprettelsen af bureauet i Paris 1900 og jøgneprosi dr. Alfred Erikson. Bureauet har nylig en omfangsrig beretning fra de fleste landes socialdemokratiske partier med historiske oplysninger og statistik under titelen "L'Organisation Socialiste et ouvrière en Europe, en Amérique et en Asie", en udjorlig protokol over forhandlingerne paa kongressen i Amsterdam, samt motiver til de foreslaaede resolutioner m. m. Tidligere er udkommet sauntlige resolutioner vedtaget paa tidligere kongresser.

Victor Serwy gif af som sekretær paa Amsterdamkongressen, idet han som leder for den belgiske kooperative bevægelse ikke helt kunde ofre sig for bureauets voksende forretning. Hr. Camille Huysmans er valgt til sekretær i hans sted; og der er kommet fart i arbeidet. Bureauet har forst og fremst grebet initiativet til at faa rea-

liseret den socialistiske enhed, som var Amsterdamkongressens store tanke. Saaledes er enighed opnaaet mellem de franske partier efter en udarbejdet plan, der er vedtaget af alle partier. Bureauet var et kraftigt medlem i udarbejdelsen af denne plan. Ligeledes har der været forsøgt at faa istand et samvirke mellem de forskellige russiske partier, hvilket dog ikke helt er lykkedes. Ikke desto mindre har bureauet samlet ind penge til den revolutionære virksomhed, der har til maal at skabe politisk frihed for det russiske folk. Franskmandene har her især vist sin iver og villighed. Den socialistiske parlamentsfraktion i England slutter sig til bureauet. Bureauet udgør fra tid til anden oversigt over arbejderpartiernes fremgang, arbejderlovgivning o. l. Desuden har i det sidste en komité været beskæftiget med at udarbejde regler for afstemningen ved internationale kongresser og for repræsentationen i bureauet. Der er til Stuttgartkongressen i 1907 foreslaaet, at hver deltager skal ha en stemme, og efter nationer skal der kun stemmes, naar 3 nationer forlanger det. Der vil da bli udarbejdet en skala over hvor mange stemmer hver nation skal ha, efter størrelsen og

socialdemokratiets betydning i vedkommende land.

Bureauet har tillige noie fulgt og vil fremdeles følge alle begivenheder i europæisk storpolitik, særdig til at gribe ind og sammentralde samtlige repræsentanter, om der opstaar direkte fare for en krig.

Den 4. marts iaar vedtog bureauet ved et sammentræde i Brüssels følgende bestemmelse, foreslaaet af Edv. Baillant:

"Saa snart hemmelige eller offentlige begivenheder lader befrygte en konflikt mellem regeringerne, hvorved en krig maa fremkaldes, skal straks vedkommende landes socialistiske partier efter indbydelse fra det internationale bureau træde i forbindelse med hinanden for at raadslaa om midler til at forhindre en krig. Det internationale bureau skal endvidere straks gi alle øvrige landes socialistiske partier fornøden underretning for at organisere en verdensaktion mod krigens udbrud."

Krig vil det internationale socialdemokrati ikke ha, og det staar i arbejdernes magt at gjøre det sterkt nok til at kommandere her. Naar den dag kommer, rinder morgengryet over Europas folk. Lad os gjøre det internationale socialistiske bureau til den stærkeste magt i verden!

Fra by- og amtsorganisationer.

Malesund.

„Malesunds arbeiderparti“ stiftedes i juni 1904 med 6 foreninger, nemlig Soc.dem. forening, Stenarb. forening, Bygningsfjenedf. forening, Bagernes og Formernes foreninger og Løsserarb. forening. Den sidstnævnte blev dog ud paa sommeren opløst grundet manglende paa dygtig ledelse. Formernes forening er ogsaa efter den lange konflikt paa Malesund mekt. værfstet nedlagt, da medlemmerne er frareist byen. Men de 4 foreninger, som virkelig dannede partiet fra høsten 1904 og udover en tid, fik udpaa vinteren 1905 en stærk tilslutning af medlemmer. Partistyret foretog i forening med foreningsstyrelserne en ihærdig agitation samt nedsatte agitationskomiteer, der stadig var i felten, ligesom partiets formand holdt en række foredrag for altid godt besøgte møder. Som følge af denne planmæssige agitation blev tilslutningen god, særlig af tilreisende arbejdere, der i massevis strømmede til byen for at ta del i dens gjenreisning. Partiet tæller ved stiftelsen ca. 200 medlemmer, og fleg dette antal paa en 2 a 3 maaneders tid til ca. 350. Allerede for jul samme aar blev Malernes forening tilsluttet. Lige efter tilmeldtes Blifflenslagernes og Murarbejdernes og udpaa vaaren Murernes foreninger. Jern- og metalarb. forening lod længe vente paa sig, men kom dog endelig med fra oktober 1905. Typografernes fore-

ning har hidtil afflaaet opfordringen om indmeldelse, men ifølge senere oplysninger skal der nu være det bedste taab. Fra 1ste januar 1906 er endvidere tilmeldt loke „Menneskeværld“ af N. O. B. og „Arbeiderpartiets kvindeforening“. Partiet tæller saaledes ved dette aars begyndelse 11 foreninger.

Foreningerne har i saglig henseende udført et stort og betydningsfuldt arbejde. Regulerende overenskomster er i de fleste sag indført efter større eller mindre kampe. Høsten 1904 valgtes 6 af partiets mænd ind i bystyret, og 2 af disse fik sæde i formandskabet. Fraktionen har, trods de ekstraordinære forhold, dog faaet anledning til at slaa ikke saa saa slag for de socialdemokratiske ideer. Specielt blev spørgsmaalet 1ste mai contra 17de mai indgaaende debatteret i et møde. Herunder kjæmpet vore mænd modigt for at klargjøre de vrangforestillinger, som syntes at herske inden de andre partier, angaaende forholdet mellem disse to festdage. Vore mænd i folkestyret fik ligeledes drevet igjennem forslaget om 1ste mai som fridag for folkestolens born.

Fanledning fjoraarets politiske situation blev flere massemøder afholdt for at holde de socialdemokratiske grundprinciper klare under forvirringerne, og lykkedes dette forbaurende godt. Den republikanske agitation levedes udelukkende af Arbeiderpartiet. Det bør ogsaa nævnes, at 1ste maifestlighederne blev en stor triumf for de organiserede ar-

beidere, ligejom det jog vore bedsteborgere stor stræk i livet.

„N y b r o t“ overtoges fra Socialdemokratisk forening allerede ved partiets stiftelse. Det udkom da engang ugentlig i 4-spaltet format. Bladet har siden da undergået 3 udvidelser. Først en siden formatudvidelse, saa til større 5-spaltet format og fra 1ste oktober 1905 til at udkomme 3 gange om ugen. Samtidig overtoges redaktionen af hr. P. Moe Johansen. Det sidste aar for udvidelsen redigeredes bladet ved en komite med Carl Dien som formand.

J tro paa fremtiden vil Malesunds arbeiderparti fortsætte at kæmpe for verdens største ideer og som et led i det norske socialdemokrati virke for ideernes virkeliggjørelse gennem den praktiske politik.

Carl Dien,
i. t. formand.

Bergen.

1. maidemonstrationen afholdtes som vanlig under stor tilslutning, skont veiret ikke var heldigt. Der afsluttedes i Varneparken med taler af d'hr. R. Chr. Lillestøl og J. Rygaard. Efterat formanden havde mindet om det svenske socialdemokratis arbejde for fredens bevarelse paa den skandinaviske halvø og om den svenske overklasses forsøg paa at kuebe arbejderens streikeret, vedtoges at affende telegram af følgende indhold til Sveriges socialdemokrati:

„Bergens arbejdere og socialdemokrater af alle stænder, samlet om 1. maida gens vαιende faner, sender de svenske socialdemokrater sin hilsen. Med levende deltagelse følger vi eders kamp mod reaktionens brutale streikelov og udtaler haabet om, at det maa lykkes eder ved ubrydeligt samhold og usvækket mod at slaa ned magthavernes henrykkeløse forsøg paa at slavebinde det arbejdende svenske folk. — Samtidig onsker vi at udtale for vore svenske brodre vort sikre haab om, at den voksende samfo-

lelse mellem de to landes arbejderbefolkning, baaret af socialismens idé, vil være stærk nok til at faa en bestemmende indflydelse paa den paagaende unionskonflikts løsning til varigt held for begge folk.“

Blandt demonstrationstogets faner og emblemer gjorde sig særlig bemærket en for anledningen af partiafdelingen anskaffet hvid fredsfane, hvorpaa var malet en palmegren og en afbrudt jabel. De tidligere almindelig brugte festarrangementer med dans mod entré i Turuhallen den 1. mai blev ogsaa denne gang sloiset, hvorimod en stilsfuld festlig sammenskift af partifæller fandt sted i Folkets hus. Som 1. mai-talere sendtes herfra til Haugefjord hr. Alb. N. Arnevig og til Bøfs hr. handelsmand Smith.

17. maidemonstrationen arrangeredes ikke af partiafdelingen i henhold til repræsentantskabets beslutning herom. Derimod arrangeret partiafdelingens kvindeforeninger et kvindestemmeretsstog, som i betragtning af, at det var det første i sit slags, maa kaldes respektabelt; der deltog ca. 300 kvinder. Ogsaa dette tog afsluttede i Varneparken. Talere var fru Anna Rilsen og hr. G. Storm.

Marets begivenhed for partiafdelingen er dens overtagelse af dagbladet „Arbeidet“, der endelig fandt sted den 1. juli, efterat et fællesmøde havde fattet beslutning herom den 19. mai. Som bladets regnskab for 3. og 4. kvartal 05 udviser, har det i dette første halvjaar som partiafdelingens organ haft et driftsoverskud af 1000 kr., og har man al grund til at tro, at det under en skjon som ledelse fremdeles vil gaa fremover.

Love for partiafdelingen, som hidtil har været uden faadanne, vedtoges paa fællesmøder i løbet af mai og traadte i kraft 1. juli. Det væsentligste træk i disse love er, at de hidtidige fællesmøder er sloiset, og at et repræsentantskab valgt af de tilsluttede foreninger er partiafdelingens høieste myndighed. Desuden kan nævnes, at lovene fastsætter en betydelig høiere kontingent,

end den man før havde; men trods dette har afdelingen vanskeligt ved at greie sine forpligtelser, særlig paa grund af den høje kontingent til partiets hovedkasse.

Offentlige møder har været afholdt i anledning spørgsmaalet om statsformen og kongevalget med taler af d'hr. H. Abref, F. Wolff, Alb. N. Arnevig, J. Angell Olsen og Joh. Gjostein. — I anledning spørgsmaalet om statsformen vedtoges følgende henvendelse til stortinget:

”700 arbejdere i Bergen, sammenfaldt til møde af Bergens arbeiderparti, henstiller i ærbødighed til stortinget at lade spørgsmaalet om statsformen undergives folkets afgørelse.”

Foruden disse møder afholdtes den 5. marts et offentligt møde til diskussion om spørgsmaalet ”Fattigdom og godgjorendhed” med indledningsforedrag af J. Angell Olsen. Alle disse møder afholdtes i ”Folkets hus” under stor tilslutning.

Partiets kommuneafdeling har i aarets løb afholdt gruppemøder, som regel foran hvert kommunestyremøde, og har der iallesald tildels været godt fremmøde. — I begyndelsen af aaret vedtoges af gruppen selv bestemmelser for dens arbejdsmaade; disse er imidlertid endnu ikke approberet af repræsentantskabet og har saaledes ikke helt ud kunnet virke ifølge sin hensigt. Imidlertid er samarbejdet i glædelig vækst.

Partistyret har bestaaet af d'hr. H. Abref (formand), J. Nygaard (sekretær), L. Madsen (kasserer), J. Angell Olsen (redaktør), A. Magnusen og F. Wolff. — I midten af september fratraadte hr. J. Nygaard, idet han blev valgt til forretningsfører for bagerforbundet og flyttede til Kristiania. I hans sted blev hr. Wolff sekretær. Ligeledes fratraadte hr. A. Magnusen paa grund af sygdom. I de udraadtes sted indkaldtes 1. og 2. suppleant, d'hr. L. Thomassen og S. Halvorsen.

I aarets løb er udgaaet følgende foreninger:

Søndre Bergenhus aints arbejderforening.
Skibstømmermændenes forening.

Skibsfjedernes forening.

Løge ”Fremstrid”.

Korshjærernes forening.

I aarets løb er tilkommet følgende forening:

Bryggeriarbejdernes forening.

Pr. 31. decbr. 05 bestod afdelingen af 23 foreninger med tilf. ca. 1280 medlemmer.

Afgangen skyldes den ifølge de nye love forhojede kontingent.

Drammen.

Ved kommunevalget i 1904 blev der paa arbeiderpartiets liste afgit 827 stemmer, derved indvalgte 13 af partiets repræsentanter, hvoraf 3 for tiden er i formandsløbet.

Partifractionen har holdt møder, tildels sammen med partiets styre, for at enes om den stilling man vilde indta til de vigtigste sager, der har været til behandling, og for at drøfte paa hvilken maade, man bedst skulde tvinge vort eget program frem til behandling.

Et af disse: ”Overgang fra oljelygter til elektrisk belysning i arbejderkvartererne”, har man faaet delvis gennemført.

Arbejdet for at faa vore folk ind i stolerne tilhørsvalg har ogsaa lykkedes, idet alle i 1905 valgte tilhører vort parti paa en nær.

I stolestyret har partiet en repræsentant. Til afhjælp af arbejdsledigheden blev der fra vore repræsentanter fremsat forslag i kommunestyret om bevilgning af 15,000 kr. med henpegen paa specielle arbejds gennemførelse, hvilket forslag dog blev nedstemt mod vore repræsentanters stemmer.

Fredrikstad.

Fredrikstads arbeiderparti har, siden det sidst afholdte landsmøde, arbejdet jævnt og sikkert.

Ved slutningen af 1905, har organisa-

tionens medlemsantal steget betragtelig, da saavel nyistiftede som ældre foreninger har tilmeldt sig samme.

Nogen politisk agitation af betydning har der i tidsrummet ikke fundet sted, og som følge deraf har man ikke sporet nogen fremgang. Næstagen herfor maa hovedsagelig tilskrives aaret 1905's store historiske begivenheder.

Ved Kommunevalget 1904 mønstret partiet 246 stemmer, mod 176 stemmer i 1901. Trods øgningen af stemmetallet blev repræsentanttallet det samme som forrige gang, nemlig 4. Grunden herfor var, at deltagelsen ved valget var større end tidligere for samtlige partier. Tillige var partiet paa den tid hjemsoget af store indre stridigheder, som bevirket at partiet gik saagodtsofom splittet til valg, og maa man gaa ud fra, at dette havde sin virkning paa valgets udfald.

Ved folkeafstemningen den 13. august, var partiet som saadant repræsenteret i den af samtlige politiske partier nedsatte valgkomité.

Ved afstemningen den 12. og 13. november, arbejdede partiet med alle til raadighed staaende midler for republikens indførelse. Heri havde det god hjælp af den paa stedet værende venstreforenings minoritet, da venstreforeningen ikke tog del i valgkampen som saadan. Til trods herfor blev udfaldet en stusselse, her som mange andre steder.

"Social-Demokraten"s abonnentantal har i den forløbne tid staaet omtrent paa samme standpunkt, i det senere med en liden tendens til stigning.

I den senere tid er det nedsat en komité til at arbejde for bladets udbredelse, af hvilken man tor vente sig gode resultater.

I den Smaalenes a.m.s arbeiderparti er der dannet en komité med det formaal at søge oprettet et partiorgan for amtet. I denne komité er organisationen

repræsenteret, og er arbeidet for Fredrikstads vedf. i god gænge.

I styret for Fredrikstads arbeiderparti.

Johann Johansen,
sekretær.

Moss.

Moss arbeiderparti stiftedes den 12. februar 1905 i tilslutning til Det norske arbeiderparti; tilstede ved stiftelsen var stortingsmand A. Berge og Joh. Johnsen. Partiet tæller for tiden 6 af de lokale foreninger samt en del direkte medlemmer.

Vedelsen udøves af et parti og hovedstyre.

Partistyre vælges direkte af generalforsamlingen; hovedstyre dannes af repræsentanter fra de tilsluttede foreninger og partistyre.

21 mænd tilhørende partiet sidder i kommunestyret 5, fattigstyret 1 og ligningskommissionen 2.

Virksomheden i det forløbne aar har væsentlig bestaaet i oparbejdelse af samfælselighed og solidaritet.

Foredrag er afholdt af pastor Duckert, A. Berge og Bratvold.

1. mai mønstredes kl. 7 aften. Partistyre tilfrev samtlige stedets driftsherrer en anmodning om frihed for arbeiderne fra kl. 4 efterm., hvilket besvarede med indvilgelse fra 3, de øvrige ca. 4 fandt det ikke svar værdig.

Til stolestyret rettedes ogsaa en forespørgsel om fridag for folkestolens barn den 1. mai, der besvarede med — ikke at kunne efterkommes —; forøvrigt har partiets virksomhed været indskrænket, grundet den unionelle strid.

Partistyre for Moss arbeiderparti.

S. Grimstad,
sekretær.

Narvik.

1904.

Den samlede virksomhed:

Arbeiderpartiets politisk blev ved stiftelsen af den socialdemokratiske forening i

mai 1903 aktivt optat, og var det den forening, som indehavde den politiske ledelse til januar 1905, da Narvik arbeiderparti stiftedes.

Lagtet vi ingen aarsberetning afgav til forrige landsmøde, finder vi dog at partiets arbejde for 1903 er saapas kjendt, at man kan slippe komme tilbage til det.

Der er afholdt 12 foredrag om faglige og politiske emner. 1. og 17. mai-demonstrationerne har været ledet af partiet med stor tilslutning.

Den 24. og 25. juni afholdtes i Skiruna et arbeiderstevne, hvori ca. 100 af vort partis mænd deltog. Af norske foredragsholdere deltog stortingsmand Jørg Berge og D. Jensen fra Kristiania (den sidste i anledning rejse i Nordland for landsorganisationen).

3 juli afholdtes et arbeiderstevne i Narvik med tilslutning af partiforeningerne fra Tromsø aamts arbeiderparti efter opfordring af Narstad socialdemokratiske forening. Som foredragsholder mødte stortingsmandene J. Berge og Lind Johansen samt fattigforstander Johnson fra Kristiania.

Paa Nordlands aamts arbeiderpartis aarsmøde deltog herfra stortingsmand J. Berge og red. Overgaard.

3 august foretog partiet en lysttur til Bodø med det formaal at stifte en socialdemokratisk forening. Paa dette møde optraadte som foredragsholdere stortingsmand J. Berge og stud. jur. M. Buntervold.

Paa forslag fra Jern- og metalarbejderforeningen blev i mai valgt en komité til udarbejdelse af forslag til love for et stedligt parti af de herværende foreninger.

K o m m u n e v a l g e t.

3 styremøde den 18. septbr., hvor styrrerne fra den socialdemokratiske forening, Arbejderforeningen, Snedker og tømmere-mændenes forening, Jern- og metalarbejdernes forening indstilledes mod 2 st. at forlange forholdstalsvalg.

3 fællesmøde den 2. oktbr. af samtlige

fagforeninger blev paa forslag vedtat mod 9 st. ikke at forlange forholdstalsvalg.

3 styremøde af samtlige fagforeninger den 9. novbr. til nomination af repræsentanter til bystyret for aarene 1905—1907 forelaa et forslag fra arbeiderpartiets kvindeforbund om at medta i opstillingen de af kvindeforbundet opstillede 3 kvinder. Styret indstillet paa, at 2 af de foreslaaede kvinder maa bli at opstille.

Den 13. novbr. afholdtes fællesmøde af samtlige fagorganisationers medlemmer til vedtagelse af styrets forslag til bystyrekandidater.

Fru Lind fremsatte saadant forslag:

“Partiet opstiller ingen kvinder til dette valg, da man ingen har, der er saapas kjendt inden partiet, at de kan samle stemmer om sig.”

Forslaget vedtoges.

Ved kommunevalget den 3. decbr. fik vor liste ca. 40 st. mindre end modpartiets, men ved endel stemmer paa modpartiets liste kom 2 af vore mænd alligevel ind i bystyret.

Da der efter vor mening var foregaat endel misligheder ved valget den 3. decbr., især med hensyn til mandtallet, blev det besluttet i styremøde den 8. decbr. at indsende klage over valget og forlange det underkjendt.

1905.

Narvik arbeiderparti stiftedes i januar og bestaar af følgende 4 foreninger: Arbejderforeningen, Den socialdemokratiske forening, Jern- og metalarbejdernes forening og Snedker og tømmere-mændenes fagforening.

Partiets medlemsantal udgjor ved nyt aar 141.

Der er holdt 6 fællesmøder med foredrag, hvor der har været vedtat og overkjendt regering og storting følgende resolutioner:

1. Mod toldforhøielse.
2. Mod 7. juni-beslutningens sidste del.
3. Om forfatningsspørgsmaalet og folkeafstemningen.

Partiet har ledet 1. og 17. maide=monstrationerne, der ogsaa iaar havde stor tilslutning.

Partiet har i fællesskab med de andre politiske partier afholdt 2 fællesmoder:

1. I anledning de Bøstrome'ske vilkaar blev en resolution enstemmig vedtaget og oversendt stortinget.
2. I anledning folkeafstemningen den 13. august, hvor her afgaves 650 ja og ingen nei.

I juni maaned afholdtes et arbeiderstevne, hvortil fra arbeiderorganisationerne i Nordsverige modtog ca. 100 deltagere.

Under stevnet blev holdt 2 foredrag, af cand. fil. Heden fra Uppsala, et om socialdemokratiets politik og et om Sveriges folk og natur.

Af redaktør Buen fra Trondhjem, der var sendt af Det norske arbeiderparti, som dets repræsentant, blev holdt 2 foredrag, et om den internationale arbeiderbevægelse og et om fagbevægelsen.

Af forhandlingsmænd var optat 6. De omfattede politiske, faglige og kooperative spørgsmål samt afholdsarbejdet.

For endel sagers vedkommende blev der nedsat komiteer til videre behandling af spørgsmålene.

Det blev besluttet, at et lignende stevne skulde holdes i 1906 i Malmberget.

Ved folkeafstemningen den 12. og 13. november ledet partiet valgagitationen uden samarbejde med de andre partier, og hvor vi seiret med 78 stemmers overvegt.

Kommunale sager.

I bystyret har vort parti 2 repræsentanter, hvoraf en er medlem af formandskabet.

Af partiet har ikke været optat nogen speciel partifag og forelagt bystyret, saa vore repræsentanter har ikke direkte virket for nogen enkelt sag; men saavel i debat som ved stemmegivning, virket for vore synspunkter.

"Fremover".

"Fremover" blev startet i mai 1903 uden nogen driftskapital.

I det aar bragte det et underskud af fr. 1030.55. I 1904 var indtægterne fr. 7838.42 og udgifterne fr. 9561.04, hvilket bragte et underskud af fr. 1722.62.

I 1905 var indtægterne fr. 6784.71 og udgifterne fr. 8025.33, saa dette aar blev underskudet fr. 1240.62.

Disse underskud er dækket ved bidrag fra foreningerne, gaver fra medlemmer og ved et laan af arbejderforeningen stort 1000 fr.

Partiet har iaar kjøbt eget trykkeri, der kostet 5000 fr.

Der er udstedt aktier a 10 fr. i trykkeriet, men kun partimedlemmer har stemmeret i trykkeriets anliggender.

Partiet har i afvigte sommer afsluttet sit industrilotteri med et overskud af 200 fr. samt endel udestaaende fordringer.

Af ovenstaaende vil fremgaa, at foruden de store politiske sager, som man i afvigte aar har haft at kæmpe med, og hvoraf partiet har gaat ud med en glimrende seier, har man haft mange og tunge økonomiske vanskeligheder at kæmpe med, der har lagt beslag paa vor tid i saa stor udstrækning, at partiets besatning med kommunale spørgsmål har blit sat tilside.

Trods dette, kan man med tilfredshed se tilbage paa de vundne resultater, idet man med godt haab for fremtiden, forventer større og endnu bedre resultater i det kommende aar, saavel i politisk som økonomisk henseende.

Narvik arbeiderparti.

Jacob Kjelseten, Greger Hansen,
formand. sekretær.

Sandefjord.

Den ved hjælp af "Norsk jern- og metalarbejderforbunds afd. 34" stiftede socialdemokratiske forening i Sandefjord april 1904 har fristet en noksaa haard til-

barelse blandt Sandefjords konservative indbyggere.

Den 16. juni 1904 beslutter foreningen at oprette en ekspedition for "Social-Demokraten" hersteds; til ekspeditor vælges H. Pedersen; ligeledes blev valgt 5 agitatorer for bladet.

Generalforsamling afholdtes den 5. oktober 1904. Regnskab oplæstes; dette udviste indtægt kr. 189.65, udgift kr. 95.00, kassebeholdning kr. 87.65.

Som kandidater til kommunevalget opjattes paa listen Th. Nitre, Gade, A. Haugen, faktor Solverson, C. Evensen, Th. Nagberg, S. Skalleberg, A. Jensen, H. Olsen, A. Hoff, A. Andersen, A. Johansen, ialt 12 navne.

Den 4. decbr. 1904 holdtes offentlig mode. Hr. redaktør Kringsen holdt foredrag over Arbejdernes kommunepolitik.

Med kommunevalget i Sandefjord i decbr. 1904 lykkedes det Socialdemokratisk forening at indjætte 2 af de paa deres liste opførte repræsentanter, nemlig hr. Th. Nitre og Juedeser Gade.

Med aarets udgang bestod foreningen af 34 medlemmer, deriblandt 2 kvinder og 32 mænd.

Paa offentligt mode den 1. marts 1905 blev besluttet at affende en protest-skrivelse til stortinget i anledning af toldtariffomiteens indstilling om brødfordyrelse.

Generalforsamling den 5. april 05. Regnskabet udviste indtægt kr. 191.27, udgift kr. 156.10, balance kr. 35.17. Der bevilgedes 5 kroner til den russiske frihedsbevægelse. Til formand valgtes hr. G. Semming.

Foreningens nuværende stilling:

Paa grund af daarligt fremmøde blev medlemsmøderne indstillet, og naar ikke møder afholdes, blir kontingenten ikke betalt, og kassen blir tom. Formanden, G. Semming, er i novbr. 1905 afreist fra stedet, og viceformanden har endnu ikke sammenkaldt noget møde. "Social-Demokraten"s abonnenter minsker i antal paa

grund af daarlig agitation og uregelmæssigheder ved ombringelsen udenfor byen.

Repræsentanterne i kommunestyret har i det sidste aar fremsat forslag om indførelse af frit skolemateriel ved byens skoler, men forslaget fik naturligvis ingen tilslutning af de konservative styremedlemmer og blev forkastet.

Med partihjlsen

for Sandefjords socialdemokr. forening

H. Swärd,
vicejefr.

Sarpsborg.

Sarpsborg arbeiderparti har fra mai 1904 til udgangen af 1905 holdt tilf. 15 ordinære medlemsmøder, 2 styremøder, 2 medlemsfester samt flere offentlige folkesmøder, som senere skal nærmere omtales. I det sidste aar har partietsret og vor kommuneafdeling holdt endel fællesmøder.

Som første sag af betydning efter landsmødet bør meddeles, at Sarpsborg arbeiderparti tog initiativet til dannelse af en amtsorganisation for Smaalenene i tilslutning til Det norske arbeiderparti; dette lykkedes ogsaa, og den 14de august 1904 blev da denne organisation stiftet i Folkets hus, Sarpsborg.

I midten af juli i. a. begyndte man at planlægge valgagitationen til det da forestaaende kommunevalg, med optagelse af mandtal, med at inddеле byen i røder og valg af rødeforstandere, spredning af agitationskrifter, sammenkaldelse af offentlige folkesmøder med foredrag og diskussion osv.

Paa vort partis liste opstilledes 20 kandidater, der kumuleredes saaledes, at listen fik 36 numere, som for tiden er det samlede antal repræsentanter i Sarpsborg kommunesyre.

Med valget, som foregik den 5te december, optraadte 4 partier med sine respektive lister, nemlig:

- 1) Arbeiderpartiet.
- 2) Venstre.
- 3) Samlingspartiet.
- 4) Høire.

På 1942 itembeberettigede afgaves ialt 1128 stemmer, der faldt saaledes:

Arbeiderpartiet	339 st.
Samlingspartiet	314 "
Venstre	312 "
Høire	163 "

Resultatet blev saaledes, at vort parti opnaaede at faa indvalgt 11 repræsentanter i Sarpsborg kommunesyre.

Fra centralsyret jendtes hr. Torgeir Braa hid og holdt et foredrag paa agitationsfondets regning.

3 valg af tilhørsudvalg for folkestolen har vort parti deltaget, og i de 3 aar, som partiet har virket, har vor liste ved disse valg fejret i sin helhed.

Ved det sidste aars 2 afstemninger har vort parti deltaget meget effektivt. Den 13de august var det jo den skjonne enighed overalt, saaledes ogsaa her paa stedet. Underledes blev det den 12te og 13de november; da var det vi nlydige socialister, som optog kampen for repnblik; men resultatet viste os, at det her som andetsteds var partifæller, der stemte for kongedømmet. Der blev afgivet noget over 700 Ja og 235 Nei.

På offentlige folkemoder har Sarpsborg arbeiderparti i nævnte tidsrum holdt ialt 9, deraf de 5 foran kommunevalget.

I de 4 offentlige folkemoder, der er afholdt i 1905, har været behandlet følgende:

- a) Protestresolution til stortinget mod regeringens og toldtariifomiteens forslag til toldforhøielse.
- b) Sympatiudtalelse til det russiske socialdemokrati i anledning dets kamp for frihed og ret.
- c) Takadresse til de ieneste socialdemokrater for deres kraftige optræden til støtte for Norges ret og fredens bevarelse i nord.

d) Resolution til stortinget med krav om folkeafstemning over statsformen (efter foredrag af redaktør R r i n g e n).

e) Foredrag af dr. E r i k s e n om statsformen.

Dette møde var det bedst besøgte og et af de livligste møder, der var holdt i Sarpsborg under kampen om statsformen.

Som foredragsholdere har været benyttet — foruden de foran nævnte — i de fleste tilfælde vore lokale kræfter; jærlig har vor formand og næstformand været meget benyttet.

Ved 1ste maidemonstrationen i 1904 talte hr. M. Sundby, og i 1905 holdtes talen for dagen af undertegnede næstformand og for „Fred mellem folkene“ af undertegnede formand.

Til Det norske arbeiderpartis agitationsfond har Sarpsborg arbeiderparti i 1904 bidraget med fr. 15,00.

Partiorganet „Socialdemokraten“ har her paa stedet for tiden kun ca. 100 faste abonnenter foruden en del løsnunier, der daglig sælges. Partisyret har haft sin opmærksomhed henvendt paa det forholdsviis lille abonnentantal paa vort hovedorgan; men under det sidste aars sterke nationale strømning, da man stadig har været overlæsjet af storborgerpresens blade med fine strigende sensationelle nyheder o. l., har dette i en vis grad hæmmet arbeidet for vort blads udbredelse; men det begynder nu at lysne igjen, og ved et kraftigt tag i det nye aar vil det nok lykkes at bringe „Socialdemokraten“ ind i mange flere af Sarpsborgs hjem.

Vort parti er ogsaa repræsenteret i en komite for oprettelse af et lokalorgan for Smaalenene.

I forannævnte tidsrum er der dels privat af partifæller, dels ved syrer udjølgt eller uddelt en stor del socialistiske skrifter og brochurer, der sikkert nok har bidraget meget til at vække nye tanker, styrke troen og befæste princippet hos mange af Sarpsborgs arbejdere.

Tilslut skal meddeles lidt om vor

kommunefraktions virksomhed. I Sarpsborg formandskab er vort parti repræsenteret ved:

Snedker Ant. Andersen,
montør S. Hansen og
elektriker Ludv. Enge.

Ved ordiorerivalget for 1905 blev det efter indbydelse af venstre indgaaet alliance med dette parti. Da vort parti for tiden ikke havde nogen, der havde anledning til at overtage ordiorerstillingen, og det gjaldt at redde denne stilling fra den forfættede konservatisme, saa gik vor fraktion med paa at stemme paa sogneprest Fyhn, mod at venstre stemte paa en af vore mænd. Resultatet blev, at sogneprest Fyhn valgtes som ordfører og vor partifælle montør S. Hansen som viceordfører.

Fraktionen har forsøgt at saa partiet mest mulig repræsenteret i de forskjellige kommissioner og styre, specielt skolestyret og ligningskommissionen, og er det lykkedes os at saa 3 partifæller ind i ligningskommissionen og 2 i skolestyret; i dette, som bestaar af 8 medlemmer, er nu de 3 af vore partifæller.

I formandskabsmøde den 20de juni behandlede udkast til almindelig skattelov for byerne, om hvilken departementet forlangte høiherets udtalelse.

Til lovudkastets § 4 foreslog vor partifraktion saadan udtalelse:

„Formuesskatten bør forhoies“.

Til § 5, lovudkastets bestemmelse om, at indtægtskatteorets maksimum sættes til 10 pct., fandt partifractionen, at en saadan bestemmelse vilde lamme alt kommunalt arbejde og dæmme op for fremtidsopgaverne, ligesom den praktisk talt vilde være umulig at gennemføre i Sarpsborg i nogen overskuelig fremtid; man foreslog derfor, at:

„Lovudkastets bestemmelse om indtægtskatteorets maksimum udgaar“.

Forøvrigt disjunterede partifractionen i alle punkter, der var egnede til at favorisere de store skatteyndere paa de jmaas befojstning.

Ved behandlingen af denne sag fik man en afgjørende prøve paa venstres demokratistiske sindelag, idet alle (paa en enkelt undtagelse nær) af venstres repræsentanter troelig fulgte høire og stemte mod vort forslag, som saaledes kun fik 12 stemmer; men under den lange og skarpe debat fik flere af vore partifæller anledning til at si disse reaktionære mennesker mange gode sandheder.

Frit skolemateriel. I skolestyremøde den 24de mai 1905 foreslog en af vore partifæller, at skolestyret vælger en komite til at ndrede spørgsmaalet: Frit skolemateriel.

Skoleinspektoren paatog sig at ordne denne sag, og i møde den 24de oktober s. a. fremlagde inspektoren sin udredning, der var baade grei og alsidig; han gav **sagen** sin bedste anbefaling. Partistyret havde ogsaa samtidig foretaget udredning af **sagen**, som i det væsentligste stemte overens med inspektorens.

Sagen er endnu ikke magistratbehandlet, og partifractionen fandt af forskjellige tekniske grunde ikke at ville forcere **sagen** frem i aar; men denne sag og flere af vore øvrige programpunkter er planlagt til fremlæggelse og behandling i 1906.

Program punktet: Om udjælgserettigheder af beruende drikke og disse rettigheders beskatning, er gennemført i saa stor udstrækning som mulig i overensstemmelse med programmet.

Ved valg af ordfører og viceordfører for 1906 tilbød venstre atter alliance, men dette tilbud blev paa det bestemteste afslaaet fra vor side, da nu intet var tilbage af de grunde, der forrige aar talte for en saadan alliance.

Det skal indrømmes, at noget stort arbejde har vort parti og vor kommunefraktion her i Sarpsborg endnu ikke magtet at gennemføre, men vi har dog bestræbt os for at fremholde de socialdemokratistiske synspunkter, havde vort princip og holde linjerne klare, og derved er det lykkedes os at vinde et ikke lidet terræn for

socialdemokratiets politik; med lyse forhaabninger gaar vi ind i det nye aar, og den lovede „arbejdssro“ maa det bli vor opgave at benytte til et kraftigt arbejde for arbejderklassens frigjorelse og retfærdighedens fremme i vort samfund.

For Sarpsborg arbejderparti:

A n t. A n d e r s e n, V u d v. E n g e,
formand. næstformand.

K a r l E r i k s e n,
sekretær.

Kristianssand (2).

Uf jaglige forhandlingsmøder inden foreningerne er der ingen af nogen større almen interesse. Politiske spørgsmål oversendes som regel sag- og arbejderforeningernes centralfyre. Ved stiftelsen af foreninger inden de forskjellige sag er arbejderforeningen „Fremad“'s medlemsantal gaat betydeligt ned, da „Fremad“'s opgave i det væsentligste er overtaget af centralfyret.

I kommunestyret er indvalgt 7 repræsentanter med 280 stemmer. Uf disse sidder 2 i formandskabet. Det er en foretagelse fra forrige valg af 1 repræsentant samt en mand mere i formandskabet.

Uf stemmer ved forrige valg blev afgit 211; foretagelse 69 st.

Uf det kommunale program er af de fiddende repræsentanter intet optat ifjor, da man har tænkt specielt for frit skolemateriels vedkommende at afvente indførelsen af dette paa andre steder for at kunne faa aktuelle argumenter. I forrige kommunestyre blev fremsat motiverede forslag om frit skolemateriel, 8 timers dag for kommunens arbejdere samt fri sygehusbehandling af ubemidlede uden tab af borgerrettighederne; men samtlige forslag blev nedvoteret henholdsvis i skolestyret og formandskabet, og partifractionen fandt det derfor saafængt at fremsætte forslag i repræsentantskabet, da det havde faat

samme skjæbne i en saa reaktionær forsamlings.

Efter initiativ af „Fremad“ stiftedes den 8. janr. Kr.sands socialdemokratiske forening, og har man nok saa god tro paa at faa en solid og god organisation dannet. Efter erfaringer fra det nedlagte Soc.-dem. ungdomslag, hvor man fik indendel mindre heldige individer af begge køn, har man besluttet censur ved optagelse, saaledes at optagelse foreslaaes af et medlem og behandles og afgjores af bestyrelsen. Man har herpaa tænkt at faa meningsfæller inden andre samfundsklasser til at tilslutte sig foreningen.

Med partihjælpen

For arbejderforen. „Fremad“

M a g n u s R a s m u s s e n,
f. t. formand.

Trondhjem.

Partiets vekst.

I lighed med tidligere beretninger, kan vi ogsaa denne gang melde om fremgang over hele linjen. Antallet af tilsluttede foreninger ved afgivelsen af sidste beretning var 28 med ca. 1400 medlemmer. Antallet af foreninger er nu forøget til 36 og medlemsantallet til ca. 1600. Nogen organisation af kvinder har det ikke været her i byen, for man efter indbydelse af ungdomslaget stiftede arbejderpartiets kvindeforening i januar 04. Denne forening flyder rask vekst, og vi har grundet haab om, at organisationsarbejdet blandt kvinderne herefter vil gaa godt. En betydningsfuld faktor — naar det angaar partiets vekst og udbredelsen af vore idéer, danner ungdomslaget som nu har faat en værdifuld støtte ved oprettelsen af et broderlag, hvis virksomhed væsentlig blir vestbyen. Partiet er saaledes i god fremgang, og man behøver ikke at besidde nogen særlig spaaadomssevne for at kunne forudsige, at i den nærmeste fremtid vil alle, som man her i byen kan regne

for organiserede arbejdere, staa tilsluttet vort parti.

Moder og demonstrationer.

Maret 1904 bod ikke paa noget særlig i denne retning udenfor maidemonstrationerne. 1. maitoget, som talte 2000 deltagere, — det største tog som til denne tid er samlet paa denne dag, — var prægtig og virket storlagent. Demonstrationen var helt igjennem vellykket og de ildfulde taler som holdtes af d'hr. redaktor Buen og stortingsmand Egede Nissen blev med begeistring modtaget af den forstaaelsfulde tilhørsflora. Den 17. mai 1904 blev en minderværdig dag i Trondhjems arbeiderpartis historie, idet man da demonstrerede for kvindestemmeretten og den hjerternes union, som kun arbeiderpartierne i de tre skandinaviske lande kan realisere. Da arbeidermandsforbundets landsmode holdtes her i byen paa denne tid, var vi godt forsynet med talere. Folketingsmand Lyngsjø fra Danmark, forretningsfører Jönsson fra Sverige, red. A. Buen og red. sekretær Tøkerud la alle ud om vort syn paa de ting, som virkelig er værd at ha sin opmærksomhed henvendt paa; denne dag og dens taler blev modtaget med begeistring. Forst 1905 derimod var rigere paa moder og demonstrationer, idet man allerede den 19. januar holdt et stort protestmode mod toldpaalæggene, med foredrag af red. Buen, og hvor en protestresolution blev vedtaget og indsendt til stortinget. 1. maidemonstrationen dette aar overtraf alt hvad man hidtil har set i Trondhjem paa denne dag. For om aarene samledes man efter endt arbejdstid, men denne gang samledes man kl. 3½ og afmarscherede kl. 4 præcis, med et ligesaa stort tog som aaret forud, da dagen indtraf paa søndag. Den 14. mai holdtes et stort antimilitaristisk mode for aarets rekruter og den 17. mai holdtes partifest med tale af Buen og fru Augusta Nassen. Den 23. juni holdtes et stort fri-luftsmode, som var besøgt af ca. 5000, og hvor man enstemmig reiste krav om folkeafstemning om statsformen. Dagen efter

holdtes et større stævne paa Ranheim, arrangeret af de herværende afdelinger af arbeidermandsforbundet. Modet som var besøgt af ca. 600 mennesker, var i alle dele vellykket og her fik det samme krav oget tilslutning. Ved begge moder talte S. Bernsen og Peder Svendsen, og paa Ranheim desuden S. A. Henriksen og A. Kallvaa. 3 oktober holdtes her i byen et mode som var besøgt af ca. 1000 mennesker, og hvor det samme krav nderligere blev oget. Her talte dr. Alfred Grifsen. Den 12. novbr. arrangerede partiet et demonstrationstog for republikken. Toget virkede særdeles heldig i agitatorisk retning, 1500 mennesker deltog, talere var red. Buen og fhv. statsr. Monow. Det krav, som er stillet til partiet indenbys ifra til disse anledninger, har partiet kun delvis set sig istand til at efterkomme. Af talere som har været indenbys kan nævnes: A. Kallvaa, Hagerup-Lyngvær, A. Buen, A. D. Thorsvæs og P. Mølberg, og som har talt paa Namsos, Stenkjer, Vardalsoren, Hylle, Orlandet, Melhus og Ranheim.

Valgene og kommunevalgtationen.

Agitationen for kommunevalget 1904 aabnedes med et foredrag af dr. Alfred Grifsen i oktober. Udover november fortsattes med moder slag i slag og hvor kun vore egne kræfter var i ilden. Det var stemning paa disse moder, som gav os godt haab om fremgang ved valget; men resultatet overtraf vore dristigste forventninger, idet vi monstre 2008 stemmer og besatte 22 af kommunestyrets 68 pladser. (6 i formandskabet). Saade i 1904 og 1905 har partiet opstillet egne lister ved valgene til tilfynsvalg ved byens stoler. Ved disse valg har vore lister gaet igjennem med glans, uden at deltagelsen af vælgere kan sies at være sjunderlig stor. Ved valget paa forlikskommisjer i 1904 jatte vi en ordentlig straf i livet paa de borgelige partier, idet vi uden nogen forudgaaende agitation udstedte et opraab aftenen for valget med opfordring til vore partikæller

om at møde mandjamt ved valget. Dette havde tilfølge, at høire maatte bruge alle til raadighjed staaende midler for at var-
sto sine folk om, at fædrelandet var i
fare, og som følge deraf blev deltagelsen til
valget i modsetning til tidligere tider
enorm. Vor kandidat, sneedker Edv. Brevig,
fik noget over 200 st., mens høire feiret,
idet deres mand fik noget over 400 st.
Magistratens administration af valget, samt
den forkjærte tid, som valget af ham var
henlagt til, nemlig mellem 12—2 middag
betegnedes af samtlige presseorganer, som
en eneste stor skandale. Ved folkeafstemmin-
gen den 13. august deltog partiet sammen
med de øvrige partier, og ved samme den
12. og 13. novbr., stod vi saa godt som
alene med vort sin paa sagen, og monstret
da 1600 st., hvilke ubesluttende kan sies
at være vore folk. Af det som kommune-
fraktionen har arbeidet med, tildels med
held, kan nævnes: Kommunens overtage-
lse af feiervæsenet, som paa forslag af vort
parti, nu er gennemført. Desuden kan
nævnes lønningsregulativet for byens be-
stillingsmænd, hvor vore folk med held
ivaretog de underordnede bestillingsmænds
tarv. Det er ogsaa vort parti, som i
kommunestyret fører an i kampen mod
drickeløndet, og det med saa stort held og
frengang, at det har vakt forbanjelse, selv
blandt afholdsjolk. Det er nu af vort
parti fremsat forslag om frit skolemateriel
til folkeskolens barn. Dette forslag har
paa sin vandring rundt hos de forskjellige
autoriteter, som har havt det til ndtalelse,
modt adskillig modstand, saa at vor kom-
mune-fraktion er belavet paa at ta et kraftig
tag, og bestaa en dvoi dygt, naar forslaget
skabne skal bejgles for denne gang.

Vor presse.

"My Tid" er nu som for det kamp-
middel, som er os kjærest, og hvortil vi
knytter de bedste forventninger. "My Tid"s
udvikling henimod at bli byens mægtigste
dagblad gaar ganske raft. Fra den 1.
november 1905 blev bladet udvidet betyde-
lig i format, og abonnentantallet forøge-

des henimod 1000, saa oplaget nu er
3600. Udvidelsen krævet og paala os store
økonomiske forpligtelser, da der maatte kjø-
bes skrift og maskiner til et samlet beløb
af 18,000 kroner.

Partiet driver nu trykkeriet for egen
regning, idet dette blev overtat af par-
tiet fra den 1. januar 1905. I den første
fremtid vil hele vort arbejde paa bladets
omraade væsentlig gaa ud paa at for-
søge at dække vore økonomiske forpligtelser;
men vi har ogsaa godt haab om, at dette
vil lykkes os, da tilslutningen af nye abon-
nenter gaar raft og interessen for bla-
dets trivsel og frengang er levende hos
alle partifæller.

*

Der paagaar for tiden et arbejde for
at samle midler til rejsningen af et "Fol-
kets hus" her i byen. En udlodning til
indtægt herfor er netop afsluttet; men op-
gjøret for denne er man endnu ikke fæ-
rdig med, saa hvor stort udbytte man har
paa denne, kan man endnu ikke si. Sav-
net af et passende hus er stort og virker
ikke saa lidet hemmende paa vort arbejde,
hvorfor dette navn maa afsljælpes med det
første; men det kan kun ske paa en værdig
maade ved rejsningen af Folkets hus.

Rejsningen af et virkelig "Folkets
hus", "My Tid" som det bedst udshrede
og mest udbredte dagblad, samt vort parti
som det største og mægtigste i byen, det
er for tiden de tre store maal, som Trond-
hjems arbejdere har sat sig, og som vi
staar solidariske om.

Styret

for Trondhjems arbeiderparti.

Tonsberg.

Den socialdemokratiske
forening.

Tonsberg maa vel sies at være det
mørke punkt i konservatismens og so-
cialiststræffens mørke fastland. Arbejderne

jelv forstaaeljesløse overfor sine egne interesser — jaglige som politiske — og saa ved siden af en afgjørende rædsel for arbejdsherrerne, om man gaar med i en forening med en selvstændig arbeiderpolitik som maal, og jærlig da naar den gaar i socialdemokratisk retning. Under disse omstændigheder vil man forstaa vanskeligheden ved et saadant arbejde.

15. august 1904 stiftedes imidlertid denne forening med 15 medlemmer — bortflyttede og "frakaldne" undtagne — tæller den endnu ikke mer end 17 medl. Naar ikke medlemsantallet er større, har det sin årsag i, at vi grundet tom tæske maa drive agitationen for vore meninger selv. Dette gaar igjen saaledes for sig, at i "Tonsb. arbeiderfamfund" (paa 200 medl.) drives ugentlige diskussionsmoder væsentlig om politiske og sociale spørgsmål; der har saa vi socialdemokrater fundet vort mest passende agitationsfelt, idet vi ikke lader en anledning ubenyttet til at belyse borgerpartiernes reformjuss og favitalistfamfundets arbeiderudbytning. — I nævnte forening har vi ikke saa mange meningsfæller, som vi ved valg eller lign. kan gjøre sikker regning paa, men som af forskellige grunde finder ikke at kunne gaa ind i vor organisation.

Ved kommunevalg har vi endnu ikke haft anledning til at delta.

Uf foreningens virksomhed maa fremhæves, at for første gang i Tonsberg afholdtes 1. mai 1905 demonstrationsmode med et fremmode af ca. 400 mennesker, ligesom ogsaa et større protestmode mod "brødfordurelsen" afholdtes 25. febr. 1905. Videre holdt vi i oktober 05 et større folkemode med trav om folkeafgjørelse over statsformen. — Elige moder som her nævnt arrangeret af arbejdere og socialdemokrater er noget nyt i Tonsberg og har folgelig vakt liv! Ved folkeafstemning over statsformen var socialdemokraterne de eneste, der optog agitationen for republikken. Høire og venstre havde klumpet sig sammen om prinsen.

Hvad her fortellig er nævnt er, hvad vi til dato har formaet at opnaa.

Talere ved nævnte anledninger har været d'hr. Joh. Johnsen og Andreas Hanssen, Kr.a. samt af lokale kræfter partifællerne E. K. Bristerud og Ant. Jensen.

Om det end er trægt og tungt, haaber vi det vil gaa.

Med socialdemokratisk partihilsen.

Ant. Jensen, Olaf Nilsen,
formand. sekretær.

Akershus.

Akershus amts arbeiderparti (stiftet 1902)

bestod pr. 31. december 1904 af 24 foreninger i 12 af amtets bygder; i lobet af 1905 er antallet øget til 27 afdelinger i 15 bygder; medlemstallet er i samme tidsrum steget fra 1500 til henimod 2000. Ved stortingsvalget i 1903 stillede kandidater i 11 valgkredse; det samlede stemmetal paa arbeiderpartiets lister i amtet var 2136. Ved kommunevalget i 1904 optraadte vort parti i 12 bygder; 51 repræsentanter blev valgt i følgende herreder: Østre Akter 4, Vestre Akter 10, Østre Bærum 7, Vestre Bærum 3, Nesodden 4, Nittedal 4, Skedsmo 3, Akter 4, Mas 2, Gidsvold 9 og Akerkyst 1. Paa arbeiderpartiets lister afgaves tilfammen henved 3000 st. I samtlige herredsstyrer er vort partis repræsentanter i mindretal. Den sag, man fortrinsvis har forjagt at fremme, er forbedringen af folkeskolen. Amtspartiets fire foranledigede i sidste aar udarbejdet en forestilling angaaende skolemateriellets overførelse til beskæftningen; denne blev tilsendt herreds- og skolestyrerne i samtlige bygder, hvor arbeiderpartiet har repræsentanter, og i henhold til valgprogrammet og beslutning paa et fællesmode af amtets herredsstyrerepræsentanter er forslag om frit skolemateriel fremsat i alle herredsstyrer, hvor vort parti har talsmænd; overalt blev forslaget nedstemt, for det meste

kun mod vore partifællers stemmer; nogle steder gik dog enkelte repræsentanter fra de andre partier med.

Af de fra afdelingerne indsendte betragtninger fremgaar, at vor deltagelse i herredsstyrerne har bevirket, at paa de fleste steder er vort parti nu — om end i ringe udstrækning — repræsenteret i skolestyre, sundhedskommission, fabriktilsyn, værgeraad, ligningskommission, lagrettedvalg osv. I Aften er en af vore partifæller valgt til forligelseskommissær. Forøvrigt har virksomheden været begrænset til mere eller mindre vellykkede forslag paa at lempe paa forskellige misforhold, f. eks. med hensyn til plantæggelsen og udførselen af kommunale arbejder. Overalt sees partifællerne at ha gjort bestræbelser for at indskrænke rusdrikhandelen, delvis med noget held. Repræsentanternes stadesløsholdelse for tabt arbejdsfortjeneste har i endel bygder i nogen grad været forsojgt praktiseret; midlerne hertil er tilveiebragt dels ved forhoielse af den ordinære kontingent dels ved festlige arrangements og indsamling af frivillige bidrag.

Da vort parti endnu overalt er i minoritet i herredsstyrerne, er det ikke venteligt at man skulde kunne paavise positive resultater af større betydning. Det maa her tages i betragtning, at de allerfleste repræsentanter, som vort parti har sat ind i herredsstyrerne er folk uden hynderlig øvelse i og kjendskab til offentlig administration. Dertil kommer, at man omtrent i enhver sag og paa ethvert felt møder en steil og forstaaelsesløs modstand hos de raadende flertalspartier, hvad enten disse gik sig ud for konservative eller de optræder under liberalt flilt. Endvidere stiler de finansielle forhold sig saadan i flere af de større kommuner, at en af vort partis væsentligste og først foreliggende opgaver maa bli at søge kommunen viklet ud af de svære gjældsbyrder samt modsætte sig en gjældsstiftelse; de kommunale finanser er paa flere steder skottet sliq, at det

først efter aars arbejde kan bli tale om at opta de største og mest betydningsfulde af vore sager — f. eks. den hele sygepleie ført over i bestatningen — til praktisk løsning.

Selv om der paa dette tidspunkt ikke i større udstrækning kan peges paa gennemførte sager, har dog vor deltagelse i herredsstyrerne ikke været forgjæves. I forbindelse med de forskellige sager har der været anledning til at slaa til lyd for vore ideer; vort grundsyn paa samfundsforholdene og vor anvisning til spørgsmålenes løsning er tølunget under debat; modstandernes skjotfel af kommunens anliggender i fortid og nutid er underkastet en kritisk, som magthaverne ikke altid har fundet behagelig og som de kun har overvundet ved anvendelsen af den magt de som flertalspartier besidder. At disse debatter i offentlige forsamlinger er af agitatorisk betydning og ved valgene fremover vil bringe os oget repræsentation i de kommunale institutioner, tør man nok haabe. Dette ved siden af et ihærdigt oplysningsarbejde bortigjennem distrikterne vil utvivlsomt efterhvert udrydde de vrangforestillinger, der endnu i stor udstrækning forefindes ang. socialismens ide, dens maal og dens midler. I erkjendelsen heraf er der da ogsaa i aarene 1904—1905 udfoldet en ganske livlig virksomhed. I 1904 holdtes ca. 70 foredrag omkring i amtet; for 1905 har man ingen samlet opgave over foredragenes antal, da storsteparten af saadanne møder arrangeres af foreningerne selv uden at meddelelse tilskylder amtspartiets styre; men antallet af foredrag har vistnok været ligesaa stort i dette aar. Ved siden af foredragsvirksomheden har man lagt særlig vægt paa udbredelsen af arbejderpartiets brochurer og "Social-Demokraten"; i flere distrikter har man ogsaa opnaaet ganske gode resultater i denne henseende. En væsentlig lettelse i arbeidet for udbredelse af kjendskab til socialismen tror man det vilde være om der kunde bli udgitt en bil-

ligere udgave af "Social-Demokraten", noget der gjentagende har været under drøftelse saavel i forskjellige af amtspartiets afdelinger som paa repræsentantmøderne.

Ole S. Tøkerud,
f. t. formand.

Søndre Bergenhus amt.

Til amsorganisationen staar tilsluttet otte foreninger, der anerkjender Det norske arbeiderpartis program. Imidlertid har kun fem af disse foreninger aaret 1905 svaret sine økonomiske forpligtelser til amsorganisationen og er selvsølgelig ikke medtat ved organisationens indmeldelse i Det norske arbeiderparti. Amsorganisationens styre har imidlertid ikke villet stryge samme foreninger, da de arbeider og stemmer i organisationens favor. Foran kommunevalget 1904 var i de fleste herreder i amtet tilbud fra venstre om samarbejde, jøgar høire ønsket at blande kort. Men da arbeiderpartiet af principielle grunde afviste en saadan valgalliance, gjorde venstre og høire sælles jag. Trods dette har vi i flere af amtets herredsstyrelser sjiddende fuldblods socialdemokrater, som vi tildels har sat der ved egen hjælp, og enkelte ogjaa, der tjente som loffeagm paa samlingspartiets lister. De har dog alle, saavidt organisationen bekjendt, arbeidet i forstaaelse med arbeiderpartiets program, og som regel staar i rapport med de lokale arbeiderforeninger. Foran valget gik en heftig agitation, fra alle sider. Amsorganisationen arrangerede ikke saa saa foredrag paa forskjellige steder i amtet, men midlerne var for saa og agitationstræsterne for jmaa til at saa noget effektivt ud af det. Sidste halvdel af 1905 arbeidet organisationen nok saa meget, da valget stod mellem republik eller kongedømme. Vi saa baade seire og tab, dog kunde resultatet blevet meget bedre, men Søndre Bergenhus amt, det fjerde største i rækken af Norges amter, med sine ca. 136,000 indbyggere, der kan vi si, at høsten er stor, men

arbejderne for saa. Vi magtet ikke at saa rullet frem overalt.

For Søndre Bergenhus amts arbeiderorganisation.

Martin Moe,
p. t. formand.

A. Sæthre,
sekretær.

Bratsberg amt.

Bratsberg amts arbeiderparti stiftedes i Borsgrund i juli 1904 efter indbydelse af Borsgrunds arbeiderparti. Amsarbeiderpartiet bestaar for tiden af følgende foreninger: Borsgrunds arbeiderparti, Skiens arbeiderparti, Hollens arbeiderforening, Jussbo arbeiderforening og Vaardals arbeiderforening. Desuden har Skotfos arbeideramsund og den nystiftede forening i Hitterdal besluttet indmeldelse, saa amtspartiet for tiden tæller noget over 400 medlemmer.

Ved kommunevalget 1904 opstillede de 4 forstaaente foreninger egen liste. (Vaardals arbeiderforening, tilsluttede sig amtspartiet senere). Borsgrunds arbeiderparti fik paa sin liste 3 repræsentanter af 28. Disse har fremsat forslag om frit skolemateriale, der fik 9 st., og har saat forhøiet lønnen for arbejderne ved kommunens stensykning.

Skiens arbeiderparti fik — grundet mangler ved sin valgliste —, denne forkastet.

Hollens arbeiderforening fik sammen til valg med de uorganiserte arbeidere paa egen liste og fik 4 repræsentanter, 2 fra foreningen og 2 af de uorganiserte. Disse tilfammen har i herredsstyret fremsat forslag om folkeafstemning i vigtige sager, og saat dette gennemført.

Jussbo arbeiderforening fik paa sin liste 2 repræsentanter, disse har i herredsstyret arbeidet for gennemførelse af de sager, som af foreningen var opsat paa programmet.

Foreningerne har alle, hvert aar, dels ved tog og dels ved møder, fejret 1. mai.

I agitationen har deltat S. Berntsen,

Magnus Rilsjen og nu sidst Torgeir Braa, der sommeren 1905 holdt foredrag i de fleste foreninger i Nedre Telemarken. Ligeledes har amtsarbeiderpartiets formand holdt foredrag i de tilsluttede foreninger, samt i Brevik, hvor forening er listet.

B. R. Saltvig,
formand.

Busterud amt.

Busteruds amts arbeiderparti bestaar nu af 26 foreninger med et medlemsantal af ca. 900. I de forløbne to aar har 10 nye foreninger sluttet sig til, mens 4 har opløst sig. Partiets indtægter har i sidste aar været 498.58 og udgifterne 427.85. Partiet har efter evne delt at i det politiske liv. Ved sidst afholdte kommunevalg erholdt partiet i Røker 6 repræsentanter, Nedre Eker 4, Øvre Eker 7, Modum 10, Honefoss og Norderhov 10 og Kongsberg 2. At ikke partiet satte ind repræsentanter i Hallingdal, trods vi der har 9 foreninger, skyldes den omstændighed, at medlemmerne hovedsagelig er jernbanearbeidere, der ikke havde erholdt kommunal stemmeret deroppe.

Alt partiets programfager har repræsentanterne specielt arbeidet for frit skolemateriel, og i Modums herredsstyre tvang man et subsidiært forslag om 600 kr. til frit skolemateriel igjennem i herredsstyret. Dog er det at frygte for, at skolestyret modsætter sig forslaget.

Partiet deltog i den republikanske agitation særlig ved afholdelse af flere foredrag som ved uddeling af brochurer. Det viste sig ogsaa her i distriktet, at en del, der for har stemt med os ved valgene, svigtet den 12. og 13. november og stemte for kongedømmet, skjønt ingen af disse aabenbart opponerte mod den af partiet drevne republikanske agitation.

En flerkhed af foreningerne har indsendt protestresolutioner mod de stigende toldsafter.

Ifølge forrige landsmodes beslutning, hvori tillabelse gaves Drammens og Busters arbeidspartier til at oprette eget lokalorgan, saa har organisationerne benyttet sig af denne beslutning. Da man havde sikret sig den krævede aktiekapital 4000 kroner, startedes bladet den 1. juli 1905 med et oplag af 1000. I de 8 maanedes, bladet har virket, har det naaet et oplag paa 2300. "Fremtiden" har nu den næst største udbredelse i Busters amt. Paa grund af den raske stigning er ikke aktiekapitalen stort angrebet, saa indtægter og udgifter nu omtrent balancerer. Bladstyret har nu indkjøbt eget trykkeri for bladet, som agter at udkomme 4 gange ugentlig fra 1. april d. a.

Partiet har ved sin agitation og ved sit organ været behjælpelig med dannelse af nye fagforeninger i distriktet. Da de fleste af træmassearbeiderne i høst har organiseret sig i tilslutning til Norsk arbeidsmandsforbund, vil disse bli en kraftig støtte for partiets videre udvikling her i amtet, da disse foreninger i nær fremtid kommer til at indmelde sig i amtsorganisationen.

Stemningen blandt arbeiderne for vort parti synes nu at bli mere og mere velvillig. Der indløber stadig krav paa foredrag, og vore møder har gjennemaagende været godt besøgte. Endnu er store strækninger uberørte af den socialistiske propaganda, specielt Hurum, Lier, Madalen, Sigdal og Hammedal. Amtspartiets indtægter har stillet sig hindrende i veien for et mere intenst arbejde i disse strog. Dog er der haab om, at mere kan udrettes i de følgende aar, da aarsmødet den 11. marts d. a. forhøiet kontingenten fra 15 til 25 øre pr. kvartal pr. medlem, ligesom man fastslog, at foreningerne har at bære reiseudgifterne for foredragsholderne, mod at amtspartiet betaler vedkommende mindst 5 kroner pr. foredrag. Denne bestemmelse er fremkommet derved, at det har vist sig mere og mere vanskeligt at erholde foredragsholdere, der var villige til

at reise for ingenting, som hidtil ofte har været praksis.

Amtspartiets styre har bestaaet af Tor-geir Braa, Adam Henriksen, R. Steiner, Anton Amundsen, Jørgen Thon, Jens Næshem og Chr. Holtke.

Det bestaar nu af: Braa, Amundsen, Steiner, R. Odgaard, Jahn Bohmer og Jørgen Thon.

Amtspartiets medlemmer i bladstyret er M. O. Orning og Gunnstein Andersson.

Samarbeidet inden amtspartiet har været meget godt.

Torgeir Braa,
i. t. formand.

Hedemarkens amt.

Amtsorganisationen bestaar af 13 tilsluttede foreninger med tilsammen 600 medlemmer. Da omtrent samtlige foreninger i amtet var tilsluttet "De forenede arbeiderjanfund", saa igangsatte styret en agitation i 10 foreninger udenfor de 13 tilsluttede for om mulig at saa disse tilsluttet.

Agitationen gik ud paa, at skrivelser blev sendt, med anmodning om tilslutning til vort parti, ligesom vi anholdt om, at amtsstyrets formand kunde saa anledning til at overvære de moder, hvor sagen skulde behandles. Fra Næsten arbeiderforening ved M. Meneen indlob der straks en skrivelse, hvori denne udtalte sin lykonstning til amtspartiets dannelse og bebudet at "Næsten" skulde indmeldes i nær fremtid, men den er endnu ikke kommet.

I samtlige Voiten foreninger optoges skrivelserne til behandling, og dette bragte en voldsom agitation, som uden tvil blev en stor seier for vort parti. Det merkelige var, at vi fik tilhængere og mange tilhængere der, vi ikke havde ventet, for eks. i Voiten arbeiderforening, hvor den stærkeste modstand var, fik vi mange dygtige partifæller, ja de som dengang var vore stærkeste modstandere er nu af dem, vi faar medhold af i vor politik.

Nadalsbrugs arbeiderjanfund holdt paa at bli vor, og ved første anledning spørgsmaalet kommer op igjen gaar dette over, og med Nadals brug kommer ogsaa de øvrige Voitenforeninger.

Voiten fløgbygds arbeiderforening besluttedes ogsaa indmeldt, men paa grund af en lovbestemmelse som sier at foreningen skal staa tilsluttet "De forenede", saa kan den ikke komme med, for denne er forandret.

I Bang fik partiet et ivare arbejde i begyndelsen af 1905, idet Bangs arbeiderforening paa sin generalforjamling i januar overrumpledes af en flok venstre-mænd, som tog flertallet af styremedlemmerne og derved fik herredomme i foreningen. Samtidig foreslog disse, at foreningen skulde indmeldes af partiet og ind i venstreorganisationen igjen. Men dette forslag forkastedes og dermed blev venstres kandidat, adjunkt Skolter, formand i en socialistisk forening.

Socialdemokraterne der ikke kunde finde sig i dette, forlangte i henhold til lovens bestemmelser, at en ekstraordinær generalforjamling blev afholdt og behandle spørgsmaalet om et styre kunde stilles, der var i strid med foreningens princip, ligejom bestyrelsen havde handlet imod lovens bestemmelse om, at den som modarbejder foreningen ogsaa kan indvoteres, og dette havde den nye formand gjort ved sit indmeldelsesforslag. Den 18. februar stod slaget, et slag, som vil sætte merker efter sig en lang tid; kl. 3 morgen den 19. efter en lang og stærk debat seiret socialdemokraterne med 166 mod venstres 63 stemmer. Man gik straks til valg paa ny bestyrelse og med det udfald, at Ole Holmen valgtes til formand.

I Solor dreves arbeidet af vort partis 2 dygtigste mænd, hr. Aug. Embretsen og O. A. Sjoli. Aug. Embretsen stiftet Sjolens arbeiderlag i tilslutning til vort parti — men foreningens tilslutning skede først fra 1. januar 1906. Sjolens arbeiderlag besluttedes ogsaa indmeldt

fra 1. juli 1905, har endnu ikke betalt sin kontingent og er saaledes ikke med.

Foredrag i 1905 blev holdt af Torgeir Braa i Voiten, af N. Berntsen i Bang, Hamar, Voiten, Roppang, ligesom partiets formand har holdt et i Bang og et i Furnæs, M. Estby 2 i Bang og et i Voiten.

Ved det kommunale valg deltog kun Hamar socialdemokratiske forening og foreningerne i Bang med selvstændige lister. I Hamar valgtes 6 socialdemokrater og i Bang valgtes 7 arbeiderrepræsentanter, men kun de 6 af disse bor henhørende til socialdemokrater.

Noget større reformarbejde tror jeg ikke partierne endnu har besat sig med. I Bang optog et medlem af formandskabet spørgsmaalet om at afsætte et beløb til frit skolemateriel, men dette vandt ingen tilslutning i formandskabet og spørgsmaalet blev derfor udsat til næste aar, for at tages op i skolestyret.

Partiets formand valgtes som medlem af skolestyret i Bang fra 1905, og har senere faaet udvidet læsetiden i Solvang freds fra 12 til 15 uger, lovens maksimum, et skridt fremover paa skolens omraade.

Ehr. Johansen,
formand.

Smaaløenes amt.

Smaaløenes amts arbeiderparti stiftedes den 14de august 1904. Indbyggelsen udgik fra Nedre Tune arbeiderforening, Sandeiumd, og Sarpsborg arbeiderparti.

Fremmodt var 18 repræsentanter fra 10 enkelte foreninger og 1 samorganisation med 7 foreninger.

Til styre valgtes: Formand Alb. Moeskan, Sandeiumd, viceformand E. E. Wallstrøm, Hvaler, kasserer E. Dahl-Nilsen, Gidsberg, sekretær E. Martinien, Thorsnæs, repræsentanter Ole A. Riste, Myjen, Alb. Eberhardsen og Karl Johannessen, begge fra Glenninge.

Amtspartiet blev indmeldt i Det norske arbeiderparti 1ste november 1904. Da de tilsluttede foreninger var imaa og kommunevalgene da allerede stod for døren, kunde ikke amtsarbeiderpartiet som saadant udrette noget for valget, dog var der enkelte af de tilsluttede foreninger, som stillet egen liste, saaledes i Id, hvor 3 af arbeiderpartiets mænd blev valgt; ligeledes fik man i Gidsberg 2 mand indvalgt, og vistnok ogsaa i Tomter. Paa Hvaler og i Tune tabte vi helt, da forholdstalsvalg ikke anvendtes og høire og venstre gik sammen for at stanse „den fremtrædende socialisme“.

Vor egentlige virksomhed siden partiets stiftelse har da været agitation, men ogsaa denne har været i væsentlig grad hindret paa grund af den politiske situation, som vort land har været i i aar. Her i Smaaløene, kanhaande stærkere end andre steder, har sindene været helt optat af dette, alt andet kom forst i anden række.

3 mai maaned holdt hr. Frithjof Werenskjold en række faglige og politiske foredrag i amtet; disse foredrag vakte stor interesse for vort parti, men saa kom jo 7de juni —, dog vil de sikkert have gavnlige følger for vort parti.

Formanden har ogsaa holdt foredrag paa flere steder, ialt 28, foruden i sin egen freds.

3 af de ved stiftelsen deltagende foreninger, to faglige og en politisk, er opløst. Men saa er der stiftet 6 nye foreninger, som er tilsluttet partiet, og 1 (fagforening), som endnu ikke er indmeldt, dog har organisationens medlemsantal gaaet ned.

Der er afholdt 4 styremøder og 1 ekstraordinært repræsentantmøde, hvor spørgsmaalet om oprettelse af et lokalt partiblad behandlede, hvilket ogsaa besluttedes under visse forudsætninger. Der blev nedsat en komite til at ordne med sagen.

Vort forste aarsmøde blev holdt i Sarpsborg 28de december 1905. Mødet paalagde styret at udarbejde plan for agi-

tationen for kommende stortingsvalg saa tidligt som mulig og gjøre foreningerne bekendt med samme.

Til store valgtes: Formand Alb. Moe-
stan, Sandesund, viceformand Karl Jo-
hannesen, Glemminge, kasserer E. Dahl-
Nilsen, Eidsberg, sekretær Jorgen A. Hol-
men, Thorsnæs, repræsentanter Ole A.
Nitre, Myjen, Carl E. Olsen, Biholt,
Åspedammen, og Aksel Olsen, Tojsteberg,
Borge.

Bladkomiteen er i livlig virksomhed,
saa vi haaber i den nærmeste fremtid at
kunne udjende det første nummer.

For Smaalenenes amts arbeiderparti

Alb. Moe f a n.

Stavanger amt.

Amtsarbeiderpartiet er stiftet den
25. oktober 1903 efter initiativ af Sta-
vanger socialdemokratiske forening. Fra
begyndelsen sluttede følgende foreninger sig
til amtsorganisationen: Stavanger social-
demokratiske forening, Stavanger blif- og
kobberslageres forening, Høtlands arbei-
derparti, Sandnæs arbeiderforening, Hæn-
gesunds socialdemokratiske forening, ar-
beiderforeningen "Friheden", Høstestad, og
Sandvigen og Kalhamnerens arbeiderfor-
ening. Organisationens formaal er at
søge socialismens lære og politik mest
mulig udbredt i Stavanger amt samt at
stifte arbeiderforeninger i tilslutning til
Det norske arbeiderparti. Organisationen
har havt to repræsentantmøder, hvor for-
 skjellige spørgsmål vedrørende arbeiderbe-
vægelsen er blit behandlete. "1ste mai"
er antat som organisationens organ. Af
vigtigere sager, som repræsentantmøderne
har behandlet, kan nævnes spørgsmålet
om arbeiderpartiets stilling til folkevæb-
ningen, hvor følgende resolution efter en
skarpt debat vedtoges: "I erkendelse af,
at socialdemokratiet i alle lande arbeider
for fred og broderskab blandt alle menne-
sker, bør det være Det norske arbeiderpar-

tis opgave at arbejde for militarismens af-
skaffelse i alle former, hvorfor folkevæb-
ningen bør udgaa af arbeiderpartiets pro-
gram."

Høsten 1904 henvendte amtsarbeider-
styret sig til centralstyret for Det norske
arbeiderparti med anmodning om at saa
hr. Torgeir Braa til at bereise amtet for
kommunevalget og se til at saa reist en
selvstændig folking ved dette valg rundt
omkring i amtet. Ved velvillig imødekø-
menhed fra centralstyrets side lykkedes
dette, og hr. Braa holdt ialt 14 foredrag
paa forskjellige steder. Der var de fleste
steder god tilslutning til hr. Braas fore-
drag, og at de gjorde god virkning viste
den omstændighed, at arbeiderne flere ste-
der gif selvstændig til valg. Arbeiderpar-
tiet fik saaledes ved selvstændig optræden
4 repræsentanter valgt i Høiland, hvor par-
tiet monstret 70 stemmer. I Hængefjord
optraadte ligeledes arbeiderpartiet for for-
ste gang og monstret 233 stemmer, der
stafte partiet 6 af kommuneskyrets 14
pladse. I sidste øieblik stillet og saa ar-
beiderne i Sandnæs sin liste og fik valgt
3 af 20 repræsentanter. I Høstestad valg-
tes formanden for partiforeningen "Fri-
heden", hr. gaardbruger Anton Drange,
ind i herredsstyret paa en fællesliste af
arbeiderforeningen og venstre. I Stav-
anger valgtes efter en overmaade hidfig
valgkamp 14 repræsentanter for arbeider-
partiet, idet der var afgivet 1109 stem-
mer for vort parti; ved forrige valg
monstret partiet 840 stemmer og fik 12
repræsentanter og i 1898 fik partiet 87
stemmer og 2 repræsentanter.

Foran sidste kommunevalg udgav par-
tiafdelingen en beretning om kommune-
fraktionens kommunale virksomhed; den
blev trykt i 1000 eksemplarer og benytte-
des under valgkampen som agitationsbro-
chure. Ifølge den kan meddeles, at parti-
fraktionen i kommuneskyret har fremsat for-
slag om frit stolemateriel, om opførelse
af et beløb paa budgettet til fri sygehjælps-
forpleining, om 8 timers arbejdsdag og

40 ore mindste timeløn for de kommunale arbeidere, om opførelse af arbejderboliger, om kommunale foranstaltninger til arbejdsløshedens bekæmpelse, om bespisning af fattige stoleborn, om at lade kommunens slag 1. mai og gi arbeiderne fri fra middag samme dag, om en omordning af begravelsesvæsenet med sigte paa fri begravelse samt om oprettelse af en ingefasse for de kommunale arbeidere. Af disse er de to første og det sidste forslag nu gennemførte. Frit stolemateriel blev gennemført ved budgetbehandlingen for 1906, idet der med 35 mod 33 st. bevilgedes 13,500 fr. hertil. Til fri fuglehusforpleining er der paa budgettet for 1906 opført 8000 fr.; denne velt opførtes første gang paa budgettet for 1904 med 3000 fr.; de viste sig imidlertid for maa neder efter at være utilstrækkelige, hvorfor beløbet forhoiedes til 7000 fr. Alle partier stemmer nu for denne bevilgning. En kommunal ingefasse oprettedes sommeren 1905 og virker til tilfredshed for saavel arbeiderne som kommunen. Mod arbejdsløsheden har det ogsaa lykkedes at faa kommunen til at stride ind. Da kommunen ikke længere havde arbejde inde i byen, har man gaaet igang med at opdyrke en udmark tilhørende kommunens fattiggaard. Afstillelige maal jord er paa denne maade lagt under kultur, og de arbejdsledige har faaet anledning til at forsøge 8 timers dagen med en løn af 25 ore pr. time. Kommuneraksjonen har ogsaa søgt at faa partiet repræsenteret i de forskellige kommunale nævnd og styrer. Saaledes har nu partiet, foruden 3 repræsentanter i formandskabet, 2 i stolestyret, 1 i fattigstyret, 2 i bestyrelsen for Arbejderbrug og boligbanken, 2 i styret for arbejdsanvisningskontoret, 1 medlem af fabriktilsynet og desuden medlemmer i en hel række faste kommunale komiteer. Det har lykkedes at faa valgt ca. 40 arbeidere som lagretter og domsmænd, ligesom der nu ogsaa er medtaget 24 kvinder af arbejderpartiet.

Som et kuriosum kan nævnes, at første gang kvinder stulde udtrækkes til saavel lagretter som domsmænd, blev det kvinder af arbejderpartiet, loddet faldt paa. Af kommuneaksjonen 14 medlemmer er 2 kvinder.

Stavanger aamts arbejderparti har til den sidste tid været en meget svag organisation. Flere af de foreninger, som oprindelig var med og stiftet organisationen, har vist sig at være uholdbare, et par er endogslaa udmeldte. Derfor har organisationens virksomhed været forholdsvis ubetydelig. Dette har særlig havt sin grund i, at de fleste arbejderorganisationer i Stavanger ikke har sluttet sig til. Fra 1. januar d. a. vil der imidlertid ske forandring heri, idet De samvirkende slag og arbejderforeninger gennem aamtsorganisationen har meldt sig ind i Det norske arbejderparti. Aamtspartiet bestaar derfor nu af følgende organisationer:

Stavanger socialdemokratistiske forening, Hangehunds socialdemokratistiske forening, arbejderforeningen "Friheden", Hæststad, Sandvicens og Kallhammerens arbejderforening samt De samvirkende slag og arbejderforeninger i Stavanger, bestaaende af følgende foreninger: Hermetikarbejderne, bagerne, blis- og kobbeflagerne, blomagerne, møbelsnedkerne, tommermændene og indredningsfædkerne, bodkerne, jern og metalarbejderne, formerne, bogbinderne, fadelmagerne og kvindelig arbejderforening. Den samlede organisation tæller ca. 550 medlemmer.

Organisationens blad er som nævnt "1ste mai", der hidtil har udkommet 2 gange ugentlig. Efter som klassebevidstheden er vaagnet og organisationen er vokset, er man blit mere og mere klar over det uholdbare i ikke at ha et organ, der udkommer hver dag. Der paa gaar derfor i disse dage et intenst arbejde for at reise midler til at kunne udgi bladet daglig. Vedkommende komite, som har med udvibelsen af gjøre, har besluttet at

udgi bladet daglig fra 2. april iaar, og vi faar haabe, at man da virkelig ogsaa formaar at gennemføre beslutningen.

Johann Wjostein.

N. Trondhjems amt.

Omend Nordre Trondhjems amts arbeiderparti, maalt med den politiske maalestok, ikke kan sies at opvise saa gunstige resultater, som man muligens skulde ha ventet, saa maa det dog indrømmes, at partiet i den forholdsvis korte tid, det har bestaaet, har gaat frem noksaar jævnt og sikkert.

Siden partiets stiftelse paa et mode i Stenfjær den 16. og 17. mai 1903 efter indbydelse af Namsos arbeiderorganisation har tilslutningen af foreninger ikke været saa stor som ønskeligt kunde være; men inden de 12 foreninger, som for oieblikket staar tilsluttet partiet, har arbeidet gaat forholdsvis bra, naar hensyn tages til de forskjellige forhold, hvormunder foreningerne har virket. Det, som overalt føles som en væsentlig mangel, er en mere effektiv agitation. Men da partiet i økonomisk henseende stadig har søt sig forsvagt til at ofre større beløb i agitatorisk øiemed, saa er som følge deraf agitationen blit altfor liden.

Paa aarsmodet i Stenfjær den 19. og 20. mai 1905 blev der af partiets kasse bevilget et beløb af 200 kroner til agitationen. Beløbet blev bevilget paa betingelse af, at Det norske arbeiderparti og Norsk arbeidsmandsforbund til sammen vilde tilskude et lignende beløb, saa den samlede sum til agitationen kunde bli 400 kroner. Det norske arbeiderparti og Norsk arbeidsmandsforbund stillet sig imodkomende ligeoverfor andragendet om et saadant beløb, og i juni 1905 paabegyndte hr. N. Berntsen en agitationsreise gennem amtet. Han gennemreiste Stjørdalen, Næsen, Værdalen, Mosviken, Strømmen, Røren, Sparbu og Stenfjær. Fra Stenfjær fortsatte han nordover over Stod,

Snaasen, Grogm og til Namsos. Paa samme reise holdt han ogsaa endel foredrag i distrikterne nordenfor Namsos. Der blev paa denne reise ikke stiftet nye foreninger; men det viste sig overalt, at jordbunden for socialismen er noksaar god ogsaa i Nordre Trondhjems amt, idet opmodet til Berntsens foredrag var gennemgaaende godt overalt.

Men der maa mere agitation til, skal der komme fart i arbeidet. Derfor blir det en nødvendighed for partiet i den nærmeste fremtid at ta sigte paa at saa sat igang en mere lokal agitation, til hvilken partiet forventer at saa støtte fra landsorganisationen.

Partiet er fuldt ud opmærksom paa, at oprettelsen af et arbeiderorgan bor bli en af de nærmeste opgaver, som partiet bor se til at saa realiseret, da det er paa det rene med, at et saadant organ vil bli den billigste og mest virksomme agitator. Spørsmålet om oprettelsen af et saadant organ var oppe til behandling paa aarsmodet i 1905. Men som en følge af partiets økonomiske stilling fandt modet, at for tiden kunde partiet ikke gaa igang med et saadant foretagende, endstjønt der raadede enighed om, at et saadant organ var paatrængt. Dog er der sandsynlighed for, at tanken om et organ vil saa større tilslutning. Krævet vil komme igjen stærkere og stærkere, indtil spørsmålet paa en eller anden maade finder sin løsning.

Ved kommunevalget i 1904 opnaaet partiet at saa repræsentanter ind i kommunestyrene paa følgende steder:

I Namsos indvalgte 6 socialdemokrater; der vælges 20 repræsentanter. I Bangsund indvalgte 3; der vælges 12. I Stenfjær indvalgte 1; der vælges 20. I Værdalen indvalgte 2; der vælges 36.

Rørens socialpolitiske forenings landdatter opnaaet af 84 afgivne stemmer 24, men opnaaet ikke repræsentant. De øvrige foreninger sees ikke at ha deltaget i valget paa egen liste. Namsos og Bang-

jund tilkommer størst ære af at ha sat sine partifæller i høisædet.

Bidere kan nævnes, at Sparbu socialdemokratiske forening i et møde i oktober 1904 vedtog en resolution til protest mod de da bebudede toldforhøielser. Denne resolution blev omfendt til saantlige partiforeninger til udtalelse. Og resultatet var, at alle foreninger enstemmig gav sin tilslutning til resolutionen. Den 3. januar 1905 blev denne protestresolution indsendt til stortinget gjennem Det norske arbeiderpartis centralstyre.

Partiets medlemsantal udgjør for tiden ca. 400. Tilslutningen til foreningerne øger noksaa jævnt. Partiets største lokalforeninger er Ransos arbeiderparti, Bangsund arbeideransjund og Sparbu socialdemokratiske forening. Dernæst kommer foreningerne i Stentjær, Værdalen, Koren og Stod.

Dette er i forthed, hvad som kan meddeles om Nordre Trondhjems amts arbeiderpartis virksomhed i den sidste tid.

3. Trondhjems amt.

Ultrondelagens arb. parti har nu bestaaet i 3 aar, og ved at se tilbage paa det arbejde, som er udført, maa man si, at resultatet er bra. Vistnok burde mere ha været gjort, men evner og midler har været for smaa i forhold til den store opgave vi har sat os: at vække hele amtets arbeiderklasse til klassebevidsthed og den deraf følgende økonomiske befrielseskamp.

Ved forrige aamtsmøde havde partiet 18 afdelinger med 754 medlemmer. I aarets løb er en kommen til, nemlig Risjens socialdem. forening med 24 medlemmer og en er sagnat hen, nemlig Hømmelviks arbeideres vælgerforening, saa organisationen har fremdeles 18 afd. med et medlemsantal af 800.

En glædelig begivenhed kan der nævnes, at den frygt, som af mange ytrede under aarssmødet ifjor, at partiet som følge af den besluttede kontingentsforhøielse

i Drammen 1904 kunde komme til at miste endel af sine afd., har vist sig ikke at holde stik, idet alle ifjor — paa en undtagelse nær — tilsluttede afd. fremdeles staar, som for nævnt og en ny kommet til. Dette, mener jeg, er et bevis paa, at arbeiderklassen her i amtet mere og mere forstaaer nødvendigheden af at holde sammen, og at dette kun kan ske gennem en organisation i politisk henseende, trods de ofre, som kræves og som af mange joles noksaa meget.

Al distrikterne er Vindalen det bedst organiserede i amtet. Singsaas mangler vi dog fremdeles i rækkerne. Ligesaa Vindalen, Sofnedalen og Høilandet. I Horg ved Vindemo blev en partiafdeling dannet straks under valget 1903. Denne blev snart opløst som følge af manglende kræfter i ledelsen. I Strinden og Selbu fogderi er arbeidet noksaa bra i gængse. I det hele arbeides det godt. I Drkladalforet staar det derimod fremdeles daarligt til; siden Drkladalssoren gik aliv har vi endda ikke magtet at saa nogen afd. stiftet. I Fosen, som har været som det mørke fastland, ser det derimod ud til at lysne lidt. For kollega i styret, Paul Eidsaune arbejder der meget godt. Berntsen har været der en tournee paa nogle dage og nu sidst hr. M. Traammøl og holdt et foredrag.

Agitationen i amtet har ikke været drevet, som den burde ha været, og det af flere grunde. For det første er partiet endnu for svagt og raader over for faa midler til at foreta en storagitation og dernæst har tanken været, at anvende de midler, som partiet raader over sammen med den bistand, som kan stiftes af Det norske arbeiderparti mest mulig til iaar — valgaaet — for at erholde mest mulig udbytte. Endel agitation har dog været drevet, idet Hr. Berentskjold fra Kristiania holdt endel foredrag paa en gennemreise til Trondhjøm, men dette var til en høist ubesejlig tid, idet da en stor del var udkommanderet paa grænsevagt, saa partiet ikke

fit det indbytte, som burde ha været af den foredragstourne. Saaledes var berømmet møde paa flere steder, hvor jamme maatte indstilles, grunnet manglende tilslutning, da de mest interesserte var fraværende. Ligeledes har Martin Traummæl efter sin hjemkomst holdt endel foredrag omkring Trondhjem; ligeledes red. Buen, foredragene har i det hele været godt besøgt, saa det betviles ikke, at alt flere og flere har begyndt at lytte til, hvad socialdemokratiet og socialdemokraterne har at fortælle.

Skulde det paapeges steder, hvor man med held kan foreta agitationsarbejde i kommende aar, saa maa jeg særlig paapege strækningen fra Melhus til Roros, for det første, at det er det første og vistnok det eneste distrikt eller freds, som vi kan ha haab om at ta, forudsat inndelingen blir som foreslaaet af den parlamentariske valgfredskommission; vi har i den freds, som for nævnt, flere steder, mener jeg, maa organiseres, førend vi gaar til valg, forudsat dette er muligt. Vi har for eksempel Sotnedalen, hvor der er flere interesserede for vor politik, om vi bare kunde skaffe lidt bistand med oprettelse af en organisation, og dette mener jeg er det første sted; dernæst har vi Horg og Hoilandet, som vi ogsaa maa faa med, ligeledes Singaas. Saa dan ialfald maa det meste af det, som kan staves tilveie, anvendes.

Med ønske om, at partiet maa faa stor fremgang i det kommende aar, tegnes:

J styret for
Ultrondelagens arbeiderparti
Joh. Olein.

Vif.

Herved har jeg den ære at fremsende beretning om vor organisations virksomhed i tidsrummet fra forrige Landsmøde (mai 1904) til udgangen af aaret 1905.

Vif arbeiderparti stiftedes den 25. september 1904, umiddelbart for kommunevalget fandt sted, og fik vi da indvalgt i

kommunestyret 4 repræsentanter samt 2, 3, 4. og 5. suppleanterne. Herredestyret bestaar af 16 repræsentanter tilsammen. Partiets repræsentanter har virket for og opnået gennemførelsen af en mere demokratisk fordeling af de kommunale tilslidsposter, saasom doms og lagrettemænd samt taksationsmænd m. m., ansættelse af kommunekasserer, forbedring af kommunikationsmidlerne. Har virket for gennemførelse og delvis opnået sociale reformer med henblik til kommunegaranti til arbeiderhjem samt laan af Havfiskefondet.

Partiet arbeidet med al kraft for gennemførelsen af den republikanske statsform. Støttet de svenske arbejdere med pengebidrag under sidste lockout.

Protester er sendt mod det nye toldpaalæg paa fornødenhedsartikler samt mod Bernadottetilbudet.

Har stiftet og praktiseret en forbrugsforening og nu konstitueret en kooperativ handelsforening.

Forøvrigt har partiet efter bedste evne arbeidet for at fremme socialismen ved spredning af socialistiske brochurer og blade, samt ved møder og foredrag arbeidet for at stifte oplysning om det socialistiske princip.

Det bemærkes, at vi har arbeidet under særlig vanskelige forhold: Skjønt det nok maa indrømmes, at her er socialistiske tendenser hos folket, er der dog paa samme tid ogsaa nok af dem, der sætter al sin magt ind paa at forvandle det socialistiske princip ved at udsprede ildevarslende rygter om, at socialisterne vil deling af jorden, indbytning af den fattige, og at vi søger ret til at leve paa frugterne af andres arbejde. Man vil fortsaa, det er et vanskeligt arbejde at faa uvildende mennesker til at begribe betydningen af socialismens store princip under saadanne forhold. Og dobbelt vanskeligt stiller forholdet sig for os, der ingen hjælp har haft af tilreisende talere.

Vi mener derfor, og det med rette:

Stat socialismen vinde indgang iblandt det brede lag af folket her oppe, maa der tages mere effektivt fat paa arbeidet ved at sende foredragsholdere hidop.

Før Bis arbeiderparti.

Cornelius Engé,
formand.

Bodo.

Foreningen har i aarets løb havt 11 bestyrelsesmøder og 7 medlemsmøder. De sidste til indredning af partiets program for medlemmerne.

Mellem foreningerne i Vatnæs-fjorden og Saltdalen har der været ført foreløbige underhandlinger om stiftelse af en fælles organisation for Salten, uden at det har ført til noget resultat.

Imidlertid tænkes underhandlingerne optat til vaaren.

Partiet har ingen repræsentanter i

nogen anden kommunal institution end stolestyret, hvor undertegnede er medlem.

Medlemsantallet er paa grund af forskellige omstændigheder gaaet ned til 20, men jeg haaber dog, at vi snart skal kunne opvise flere.

Ved den i januar sidsteleden afholdte generalforsamling valgtes undertegnede til formand istedetfor hr. kontorist Kullthun, der blev næstformand.

Før at komme paa føde igjen besluttede generalforsamlingen at stryge al reservation for maaar 1906, idet man trodde at beholde endel medlemmer, som ellers vilde melde sig ud.

Idet jeg haaber paa et mere helds og frugtbringende arbejde i det nye aar med den "nye arbejdsdag"

tegnes arb.

Andr. Johansen,
p. t. formand i "Bodo soc. dem. forening".

Kristiania, i styret for Det norske arbeiderparti, marts 1906.

Chr. Hornsrud,
formand.

M. Ormestad,
næstformand.

Ole H. Tøkerud,
ung. redaktør.

Oscar Nissen. H. Østerholt. Oscar Pedersen. Gunnar Sethil.

Margaretha Strøm.

Magnus Nilsen,
sekretær.

Tilforordnet fra landssekretariatet:

Joh. Rohien.

M. Pedersen.

Regnskab for Det norske arbeiderparti fra 15. mai til 31. december 1904.

Indtægt:		Udgift:	
Kassebeholdning fra forrige aar	78.79	Repræsentationsudgifter . . .	280.00
Arbeiderpartiets udlodning . .	510.10	Det internationale bureau . .	146.20
Trondernes jemb. fagf., rest paa		Landsmødet	205.58
laan	200.00	1 jernstøb	197.75
Agitationen	1215.54	Trækjager	255.00
Kontingent	3030.23	Telefon	40.00
Brochurer	642.38	Tilfældige udgifter	22.10
Udtaget af Arbeiderbanken . .	1000.00	Husleie	175.00
		Agitation	2515.21
		Brochurer	600.04
		Donninger: Sekretæren 1300	
		Kontorhjælp 270	
			1570.00
		Porto og kontorjager	95.72
		Kassebeholdning 31/12 04 . .	574.44
	6677.04		6677.04

Beholdning 1/1 1905:

Kassebeholdning fra forrige aar	574.44
3 Arbeiderbanken	560.13

1134.57

Magnus Nilsen.

Revideret og fundet i orden.

Kristiania 31/8 1905.

Joh. Regnøll.

P. A. Betterfæn.

Regnskab for Det norske arbeiderparti for aaret 1905.

I n d t æ g t :		U d g i f t :	
Kassebeholdning fra forrige aar	574.44	Repræsentationsudgifter . . .	287.90
Kontingent	3787.49	Det internationale bureau . . .	6.00
Indkommet ved salg af brochurer	1203.52	Gusleie	278.00
Fester m. v.	364.92	Trykning af brochurer og sang-	
Bidrag til agitationen. . . .	533.52	bøger	1481.15
Udtaget af Arbeiderbanken . .	340.00	Lønninger: Sekretæren 2000.00	
		Kontorhjælp 420.00	
			2420.00
		Trykker	96.25
		Porto og kontorsager	215.07
		Agitation	1838.61
		Telefon	80.00
		Assurance	14.75
		Tilfældige udgifter	68.60
		Kassebeholdning pr. ³¹ ₁₂ 05 . . .	17.56
	<u>6803.89</u>		<u>6803.89</u>

Beholdning ¹/₁ 1906:

Kassebeholdning fra forrige aar	17.56
af Arbeiderbanken	256.63
Renter i Arbeiderbanken for 1905	17.82
Beholdning af brochurer . . .	1626.59
	<u>1918.60</u>

Magnus Rilsjen.

Revideret og fundet i orden.

Kristiania 23. februar 1906.

Joh. Nægnell.

P. A. Petterien.

Sammendrag af „Social-Demokratens“ kasseregnskab for tidsrummet 1. april 1904 til 31. december 1905.

Indtægt:

	1/4 til 31/12 04	1905	Sum
Kassebeholdning pr. 1/4 04			442.75
Contingent indenbys	19189.70	23710.90	
do. udenbys	16180.60	22778.86	
Reklameindtægter	21386.66	26306.95	
Løbsalg	387.30	665.71	
Salg af gammel manufaktur		500.00	
	57144.26	73962.42	131106.68
			131549.43

Udgift:

	1/4 til 31/12 04	1905	Sum
Trykkeriet	16690.00	22460.00	
Papir	10161.15	12828.50	
Redaktionen	9097.68	13671.98	
Ekspeditionen	4090.00	5635.00	
Do. udenbys	1677.75	2528.55	
Provision	1068.46	1374.89	
Renter	139.46	19.78	
Budlon	6618.60	8759.95	
Porto	2653.76	3571.82	
Forsleie, lys og renhold	1291.00	1621.13	
Accidentstrykning og bogbinderarbejde	206.57	328.03	
Telefontagift	80.00	160.00	
Revision	180.00	240.00	
Inventar	99.08		
Diverse	236.03	436.39	
Uddrag:			
Banklaanet	1000.00	500.00	
Laanet ved forretningsførereren	700.00	500.00	
Acceptkonto	700.00		
Redaktionens konto	100.00		
	56789.54	74636.02	131425.56
Kassebeholdning 31/12 05			123.87
			131549.43

„Social-Demokratens“ status pr. 31/12 05.

A k t i v a :		P a s s i v a :	
Udestaaende fordringer		Arbejdernes Aftietrykkeri . . .	2575.00
for avertissementer	6321.62	Laanet ved forretningsforenen	800.00
heraf tilføjomme .	842.67	Banflaanet	500.00
	5478.95	Redaktionens konto	300.00
Inventar	1450.00	Papirkonto	200.00
Kassebeholdning.	123.87	Formue	2677.82
	7052.82		7052.82

Johan Hørstved.

Forslag til **aarsbudget for Det norske arbeiderparti.**

Indtægt:

Renting	fr. 4300.00
Salg af brochurer og sangbøger	" 1200.00
Ekstra indtægter	" 2250.00
På beholdningen	" 250.00
	fr. 8000.00

Udgift:

Landsmødet	fr. 500.00
Repræsentation	" 300.00
Det internationale bureau	" 300.00
Husleie	" 300.00
Lønninger	" 2480.00
Tryksager	" 200.00
Borte og kontorsager	" 300.00
Telefon	" 80.00
Brochurer	" 600.00
Tilfældige udgifter	" 40.00
Agitationen	" 3000.00
	fr. 8000.00

Forflag til **aarsbudget for „Social-Demokraten“.**

I n d t æ g t:

Bladkontingent indenbys	fr. 24 300.00
Do. udenbys	„ 23 300.00
Reklameindtægt	„ 27 000.00
Løstalg	„ 800.00
	<u>fr. 75 400.00</u>

U d g i f t:

Trykning af bladet	fr. 23 300.00
Papir.	„ 13 000.00
Redaktionen	„ 13 200.00
Ekspeditionen	„ 6 200.00
Do. udenbys	„ 2 500.00
Annonceprovision	„ 1 500.00
Budlon	„ 8 800.00
Bortto	„ 3 600.00
Vaskelse, lys & renhold	„ 1 620.00
Accidentstrykning & bogbinderarbejde	„ 330.00
Telefonafgift	„ 160.00
Revision	„ 240.00
Diverse	„ 450.00
Afdrag paa gjæld	„ 500.00
	<u>fr. 75 400.00</u>

